

**T.C.
ŞIRNAK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
RESİM ANASANAT DALI**

RESİM SANATINDA İÇ MEKÂNDANATÜRMORT

YÜKSEK LİSANS

Serpil AKBAŞ

ŞIRNAK, 2023

**T.C.
ŞIRNAK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
RESİM ANASANAT DALI**

RESİM SANATINDA İÇ MEKÂNDANIN NATÜRMORT

YÜKSEK LİSANS

Serpil AKBAŞ

Danışman: Prof. Dr. İsmail ATEŞ

ŞIRNAK, 2023

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu tez çalışmasının Şırnak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırlandığını, bu tez çalışmasında yer alan tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak elde edildiğini ve sunulduğunu beyan ederim. Ayrıca, bahse konu bu kural ve ilkelerin gerektirdiği üzere, bu çalışmada özgün olmayan tüm bilimsel içerikleri kurallara uygun biçimde alıntılıyıp kaynak gösterdiğimi beyan ederim. Beyanımınla çelişen herhangi bir delil bulunduğu takdirde tüm sorumluluğu üstleneceğimi kabul ederim.

Serpil AKBAŞ

TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK

“Resim Sanatında İç Mekânda NATÜRMORT” adlı Yüksek Lisans Tezi, Şırnak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu’na uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Serpil AKBAŞ

Danışman

Prof. Dr. İsmail ATEŞ

Resim Anasanat Dalı Başkanı

Doç. Dr. Abidin Müslüm BAYSAL

KABUL VE ONAY

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	iv
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
GÖRSELLER LİSTESİ.....	viii
KISALTMALAR LİSTESİ	ix
GİRİŞ.....	1
1. SANAT TARİHİNDE NATÜRMORT RESİMLERİN KÖKENİ.....	5
1.1. Natürmortun Tarihsel Gelişimi Ve Yaygınlaşması	5
1.2. Natürmort Resimlerin İç Mekânla İlişkisi	6
2. NATÜRMORTUN İÇ MEKÂN TEMSİLİ.....	11
2.1. İç Mekân Natürmortunun Tanımı ve Özellikleri	11
2.2. Natürmortun İç Mekânda Yansıttığı Anlam ve Sembolizm	14
3. SANATÇILARIN İÇ MEKÂNDA NATÜRMORT YAKLAŞIMLARI	18
3.1. Natürmort Resimde Sanatçıların Bakış Açısı ve Stilistik Yaklaşımları	18
4.1.1. Bakış açısı	18
4.1.2. Stilistik yaklaşımlar	18
3.2. Natürmort Resimlerde Işığın ve Renklerin Rolü	19
3.2.1. Işığın rolü.....	20
3.2.2. Renklerin rolü	22
4. NATÜRMORT RESİMDE KOMPOZİSYON VE DÜZEN.....	23
4.1. Natürmort Resimlerde Kompozisyonel Seçimlerin Etkisi.....	23
4.2. İç Mekân Natürmortlarında Perspektif Kullanımı	25
5. İÇ MEKÂNDA NATÜRMORTUN TOPLUMSAL VE KÜLTÜREL BAĞLAMLI.....	27

5.1. Natürmort Resimlerin Sosyal ve Kültürel İşlevleri.....	27
5.2. İç Mekân Natürmortunun Tüketim ve Gösteri Kültüründeki Rolü	28
6. NATÜRMORT RESİM SANATINDA İÇ MEKÂNIN DEĞİŞEN ALGISI....	30
6.1. Modernizm ve Natürmort Resimlerde İç Mekânın Yeniden Tanımlanması....	30
6.2. Postmodern Yaklaşımlar ve İç Mekân Natürmortunun Çağdaş	31
7. NATÜRMORT SANATINDA İÇ MEKÂNIN DİĞER SANAT DİSİPLİNLERİYLE İLİŞKİSİ.....	33
7.1. Natürmort Resim ve Heykel Sanatı Arasındaki Paralellikler Ve Farklılıklar ..	33
7.2. İç Mekân Natürmortunun Fotoğraf ve Video Sanatında Yansımaları	34
8. FLAMAN SANATINDA NATÜRMORT-MEKAN İLİŞKİSİ	37
9. ROMANTİZİMDEN 20. YY'A KADAR NATÜRMORT'TA MEKAN	41
10. GÜNÜMÜZDE NATÜRMORT	47
11. NATÜRMORT RESİMLERDE İÇ MEKÂNIN METAFORİK KULLANIMI ...	50
11.1. İç Mekânın Natürmortlardaki Sembolik Anlamları.....	50
11.2. İç Mekânın İnsan Psikolojisi ve Belleği Üzerindeki Etkileri	51
12. NATÜRMORT SANATINDA İÇ MEKÂNIN TEKNOLOJİ İLE İLİŞKİSİ	53
12.1. İç Mekânın Natürmortlarında Dijital Teknolojinin Rolü	53
13. NATÜRMORT RESİMLERDE İÇ MEKÂNIN EKOLOJİK VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK PERSPEKTİFİ	56
13.1. İç Mekân Natürmortlarının Doğal Kaynaklar ve Çevre Üzerindeki Etkileri	56
14. RESİM ANALİZLERİ.....	58
SONUÇ	67
KAYNAKÇA.....	69
ÖZGEÇMİŞ	71

ÖZET

RESİM SANATINDA İÇ MEKÂNDANATÜRMORT

AKBAŞ, Serpil

Yüksek Lisans, Resim Bölümü

Danışman: Prof. Dr. İsmail ATEŞ

Aralık 2023, 71 sayfa

Bu tez, resim sanatında iç mekânda natürmort temalı eserleri inceleyen bir araştırmaya odaklanmaktadır. Natürmortlar, resim sanatının köklü ve etkileyici bir türü olarak öne çıkar ve özellikle 17. yüzyılda Flaman Kuzey Avrupa Rönesansı döneminde iç mekânda natürmortlar büyük bir popülerlik kazanmıştır. Dilimize Fransızca (natüre morte) kelimesinden geçen natürmort, "ölü doğa" anlamına gelmektedir. Çalışma, iç mekânda natürmortların tarihsel ve sanatsal bağlamlarını detaylı bir şekilde araştırarak, bu türün resim sanatındaki derin ve çeşitli rolünü anlamayı amaçlamaktadır. İç mekânda natürmortlar, sanatçıların farklı bakış açıları ve stilistik yaklaşımlarıyla zaman içinde evrilen resim sanatındaki gelişmeleri yansıtarak önemli bir rol oynamıştır. Tezin odak noktası, iç mekânda natürmortların resim sanatındaki rolünün yanı sıra toplumsal, kültürel ve dönemselsel bağlamlarını da ele alarak sanatın evrimini geniş bir perspektiften değerlendirmektir. Bu bağlamda, filozof William of Ockham'ın nominalist felsefesi, toplumdaki eğitilmiş sınıfa doğayı incelemeye yönlendirerek yeni bir düşünce sunmuştur. Toskana'dan ressam Giotto de Bondone, ışık-gölge ve perspektif kullanarak gerçekçilik arayışına girmiş ve sanatta önemli bir dönüşüm başlatmıştır. Romalı Pliny the Elder, "Natural Historia" ansiklopedisinin yazarı olarak, Helenistik dönemde yaşamış ünlü ressam Peiraikos'un çalışmalarını tanımlamıştır. Taddeo Gaddi, dini nesnelere dolu bir natürmort mekânını iki sütun arasında resmetmiştir, bu da natürmortun farklı temsil biçimlerini gösteren bir örnektir. Roelandt Savery, çiçek resmi türünü oluşturmuş ve Ambrosios Bosschaert gibi diğer sanatçılar da bu tarzı taklit etmiştir. Sonuç olarak, bu çalışma iç mekânda natürmortların resim sanatındaki önemini ve evrimini kavramayı amaçlamaktadır, natürmortların estetik, sembolik ve kültürel değerlerini vurgulayarak resim sanatındaki güçlü varlığını ortaya koymaktadır.

Bu çalışmam yapmış olduğum eserlerimin sanat tarihi bağlamında, geçmişin yaşanmışlıklarının izlerini görmek ve bu izleri geleceğe taşımak adına önem arz etmektedir. Natürmort sanatında kullanılan objeler tinsel hallerimizi sanat yapıtına yansıtır. Dolayısıyla objeler bilgi olmaktan çıkıp estetik birer objeye dönüşür. Bu nedenle sıradan bir nesneye obje gözüyle bakmayıp onunla birlikte yaşanmışlıkları da görmek, natürmort sanatının aslında yan yana getirilmiş objelerin düzenlemeleri olarak değil, öz'ün yansımaları olarak değerlendirmesini mümkün kılar.

Anahtar Kelimeler: Resim Sanatı, Natürmort, İç Mekân, Sanat Tarihi

ABSTRACT

IN PAINTING, IN THE INTERIOR: STILL LIFE

AKBAŞ, Serpil

Master of Arts, Department of Painting

Supervisor: Prof. Dr. İsmail ATEŞ

December 2023, 71 pages

This thesis focuses on a research examining still-life themed works in interior spaces in painting. Still lifes stand out as a well-established and impressive genre of painting, and interior still lifes gained great popularity, especially during the Flemish Northern European Renaissance in the 17th century. Still life comes to our language from the French word (nature morte), meaning "dead nature". By investigating in detail the historical and artistic contexts of interior still lifes, the study aims to understand the deep and diverse role of this genre in painting. Still lifes in interior spaces have played an important role by reflecting the developments in the art of painting that have evolved over time with the different perspectives and stylistic approaches of artists. The focus of the thesis is to evaluate the evolution of art from a broad perspective by considering the role of interior still lifes in painting, as well as their social, cultural and periodic contexts. In this context, the nominalist philosophy of philosopher William of Ockham offered a new thought by directing the educated class in society to study nature. Painter Giotto de Bondone from Tuscany sought realism using light-shadow and perspective and initiated an important transformation in art. Roman Pliny the Elder, as the author of the encyclopedia "Natural Historia", described the works of the famous painter Peiraikos, who lived in the Hellenistic period. Taddeo Gaddi depicted a still life space filled with religious objects between two columns, which is an example of different representations of still life. Roelandt Savery established the genre of flower painting, and other artists such as Ambrosios Bosschaert imitated the style. As a result, this study aims to understand the importance and evolution of still lifes in interior painting, and reveals the strong presence of still lifes in painting by emphasizing their aesthetic, symbolic and cultural values.

This work is important in terms of seeing the traces of past experiences in the context of the art history of my works and carrying these traces to the future. The objects used in still life art reflect our spiritual states into the work of art. Therefore, objects cease to be information and turn into aesthetic objects. For this reason, not looking at an ordinary object as an object but seeing experiences along with it makes it possible to evaluate still life art as reflections of the essence, not as arrangements of objects brought together.

Keywords: Painting, Still Life, Interior, Art History

GÖRSELLER LİSTESİ

Görsel 1. Anonim, ince dalda şeftaliler ve cam vazodaki su (ms. 79 y.)	7
Görsel 2. Anonim, İncirler. (mö. 30 y. – ms 14 y.)	8
Görsel 3. Anonim, balıklar. (ms.100 -300 y.)	9
Görsel 4. Nicolaes Gillis. (1612 – 1632), konulmuş masa. (1611)	12
Görsel 5. Juan Sanchez Cotan,(1560 – 1627), ayva, lahana, kavun ve hıyar, natürmortu (1600)	13
Görsel 6. Roelant Savery (1576 – 1639), natürmort (1624)	13
Görsel 7. Ambrosios Bosschaert (1573 – 1639), çiçekli natürmort (1614)	14
Görsel 8. Willem Kalf (1619 – 1693), notilyus, bardak natürmortu (1662)	16
Görsel 9. Pieter Gerritsz Van Roestraten (1630 – 1700) , çin çay fincanları natürmortü. ..	17
Görsel 10. Rachel Ruysch (1664 – 1750), mermer masadaki çiçekli natürmort (1716)	21
Görsel 11. Jan Van Huysum, vazoda çiçek demeti (1724)	21
Görsel 12. Hans Memling (1430 – 1494), vazodaki çiçekler (1485)	38
Görsel 13. Jean – Baptiste, monnoyer (1636 – 1699), çiçek sepeti natürmortu. (1690)	39
Görsel 14. Paul Cezanne (1839 – 1906) , sepetli ölüdoğa. (1888 -1890)	43
Görsel 15. Henri Rousseau (1844 – 1910) , çiçek demeti (1909 -1910)	43
Görsel 16. Pablo Picasso (1881 – 1973), masadaki meyve ve ekmek kâsesi. (1909)	44
Görsel 17. Giorgio Morandi (1890 – 1964). natürmort, (1956)	45
Görsel 18. Giorgio Morandi (1890 – 1964), natürmort (1918).	45
Görsel 19. Rembrant Harmenszoon Van Rijn, sığır iskeleti, tuval üzerine yağlı boya (1657).	47
Görsel 20. Fincanlı natürmort, tuval üzerine karışık teknik, 100x140, 1999	58
Görsel 21. Natürmort, kağıt üzerine karışık teknik, 35x50, 2015	59
Görsel 22. Bakır ibrikler, kağıt üzerine karışık teknik, 70x100, 1998	60
Görsel 23. Kilimli ve ibrikli natürmort, tuval üzerine yağlıboya, 100x150 cm, 2015	61
Görsel 24. Sonsuzluk, tuval üzerine yağlıboya, 35x50 cm, 2012	62
Görsel 25. İbrikli natürmort, tuval üzerine yağlıboya, 70x100, 2010	63
Görsel 26. Toprak saksılı natürmort, tuval üzerine yağlıboya, 70x100, 1997	64
Görsel 27. Limonlar ve toprak testi, tuval üzerine akrilik boya,70x100 cm, 2022	65
Görsel 28. Mavi obje ve saksılı natürmort, tuval üzerine akrilik boya, 100x150cm, 2022mavi obje ve saksılı natürmort, tuval üzerine akrilik boya, 100x150cm, 2022	66

KISALTMALAR LİSTESİ

İMNM: İç Mekânda Natürmort

RS: Resim Sanatı

NM: Natürmort

HRD: Hollanda Rönesansı Dönemi

ST: Sanat Tarihi

ED: Estetik Değer

SB: Sembolizm

TKB: Toplumsal ve Kültürel Bağlam

SA: Sanatçılar

DAN: Dil ve Anlatım

IŞ: Işıklandırma

EV: Evrim

ETK: Etki

ÇS: Çağdaş Sanat

SSV: Sanatseverler

GİRİŞ

Mekân, dış çevre ile olan sınırı ve yaşam kabuğunu oluşturan somut bir etkiye sahiptir. Sosyal örgütlenmenin bir sonucu ve ifadesi olarak ortaya çıkmıştır. ¹ Mekân, süreklilik ve hareketlilik aracılığıyla algılanan bir kavramdır. Bir an içinde değil, sınırları içinde hareket ettikçe kavranır. Mekânın sürekliliği, algılayıcının hareketi ve hareketin sürekliliğiyle ilişkilidir. Mekân, insanın düşünsel, fiziksel ve ruhsal durumuyla anlam kazanan bir yapıyı ifade eder. İlk çağlardan beri, mekân kavramı insanı içinde barındıran ayrılmaz bir bütün oluşturmuştur. Mekân, insan içindir, insanla ilgilidir ve insan tarafından tanımlanmıştır. İnsanın bir uzantısıdır. ² Mekânın sürekliliği, insanın hareketiyle ve mekândaki deneyimleriyle birlikte gelişir. İnsanlar mekânda dolaşırken, farklı mekânların özelliklerini deneyimler ve mekânlar arasında bağlantılar kurarlar. Bu süreklilik, insanın mekânda hissettiği konfor, güvenlik ve aidiyet duygusuyla yakından ilişkilidir. Mekân, insanların hayatlarını yaşamaları için bir ortam sağlar ve onların ruhsal, fiziksel ve sosyal ihtiyaçlarını karşılar. İnsanlar, mekânın içinde hareket ederken, mekânın özellikleriyle etkileşime girer ve onları etkiler. Mekânın düzeni, renkleri, ışığı ve sesi, insanların duygusal ve zihinsel durumlarını etkiler. Aynı zamanda, mekânın sosyal dinamikleri, insanların etkileşimlerini ve ilişkilerini şekillendirir. İnsanlar, mekânı kullanarak kendilerini ifade eder, toplumsal rollerini oynar ve kimliklerini şekillendirir. Genel anlamda mekan, insanların içinde hareket edebileceği, eylemde bulunabileceği, ya düzlem elemanlarının bir araya gelmesiyle, ya da üç boyutlu kitlelerin oyulmasıyla elde edilen kavramsal bir varlıktır. ³ İç mekan, sadece dört tarafı duvarlarla çevrili ve üzeri çatıyla kaplı bir yapıdan ibaret olmayan, insanların yaşamlarını sürdürdüğü, sevdiklerini, ailesini barındırdığı, koruma sağladığı bir alandır. İç mekan algısı, insan varoluşundan beri var olan bir olgu olup, sadece barınmanın ötesinde insanın zevklerini, hayallerini ve beğenilerini yansıttığı estetik bir yapıdır. İç mekanın insan psikolojisi ve algısı üzerinde derin bir etkisi vardır. Renk seçimi, ışık açısı, şekiller, nesnelerin seçimi ve eşyanın düzeni gibi unsurlar aracılığıyla insanlarla sürekli bir iletişim içindedir. İç mekanda yer alan nesnelerin seçimi hiçbir zaman tesadüfi değildir. Nesnelere, geçmiş yaşantılara yapılan çağrışımlar veya tinsel dünyada titreşimlere neden olma potansiyeline sahiptir. Bu nedenle,

¹ Nedimi Alıcı, Berk Dalkılıç, "İç Mekân Donatı Elemanlarında Biyo-Esaslı Malzeme Kullanımı", Grid Mimarlık Planlama ve Tasarım Dergisi, C:5, S:2, s.328.

² Asena Sarcan, Modern Resim Sanatında Soyut Mekân Kurguları ve Mekânsal Kavrayışa Dair Sorgulamalar, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi, Edirne 2020, s.3.

³ Fürüzan Aslan, Edanur Aslan, Atilla Atik, "İç Mekanda Algı", İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, C:5, S:11, 2015, s.140.

iç mekan nesnelere bilinçli bir şekilde seçilir ve tasarım öğelerine dönüşür. İç mekan tasarımı ve nesne seçimi, diğer tasarım disiplinlerinde olduğu gibi, o dönemin sosyo-politik, sosyokültürel ve sosyo-ekonomik yapısına bağlı olarak sürekli bir evrim geçirmiştir.⁴ İç mekan tasarımları, kullanıcı ihtiyaçlarına uygun olarak şekillenir ve tasarım ilkeleri ile kriterler doğrultusunda ilerler. Mekanlar, öncelikle kullanıcı ihtiyaçlarına göre şekillendirilirken, aynı zamanda form, malzeme, konstrüksiyon, nesnelere seçimi, renk ve doku gibi tasarım ilkeleri de göz önünde bulundurularak mekanın şekli belirlenir. İç mekanlarda, kullanıcı ihtiyaçları ve tasarım ilkeleri gibi faktörler fonksiyon, anlam ve estetik ile birbirine bağlanır ve hepsi bir bütünü oluşturur. Mekanlar üzerinde etkili olan en önemli öğelerden biri de nesnelere dir. Nesnelere, mekana kimlik kazandırır ve ona değer katar.⁵ İç mekanların tasarımı, kullanıcının ihtiyaçlarını karşılamak, fonksiyonel olmakla birlikte estetik bir zenginlik sunmak amacıyla yapılır. Her bir nesne ve detay, mekanın karakterini oluşturur ve kullanıcının deneyimini etkiler. İç mekan tasarımcıları, nesnelere seçiminde ve düzenlenmesinde dikkatli bir şekilde ilerlerken, kullanıcıların konforunu, ruh halini ve mekandan alacakları keyfi göz önünde bulundururlar. İç mekanlar, insanların kişisel tarzlarını ve ifadelerini yansıttıkları mekânlardır. Renkler, biçimler, dokular, desenler, mobilyalar, aydınlatma ve diğer dekoratif unsurlar, iç mekanların atmosferini ve karakterini belirler. Bu unsurların bir araya gelmesiyle iç mekanlar kullanıcılarını karşılar ve etkiler. Biçimler, iç mekânlara farklı değer ve nitelikler katar. Kavisli ve yumuşak geçişli biçimlere sahip mekânlar, rahatlık, konfor ve samimiyet hissi uyandırır. Bu biçimler, kullanıcıların rahat hareket etmelerini sağlar ve mekanın sıcak ve davetkar bir atmosfere sahip olmasına katkıda bulunur. Renkler ise mekanın işlevini ifade etmek ve gerçekleştirmek yoluyla mekanın algılanmasına katkıda bulunur. Farklı renklerdeki mekân öğelerinin kullanımı, gözlemcinin mekândaki öğeleri hangisinin daha yakın veya daha uzak olduğunu belirleme yeteneğini etkiler. Renkler, mekanın karakterini ve duygusal atmosferini oluştururken, mekanın fonksiyonuna uygun bir atmosfer yaratılmasına yardımcı olur. İç mekân tasarımında, mekân öğeleri ve birey arasındaki algısal ilişkiler önemlidir. Bu ilişkiler, mekanın pratik işlevlerini, estetik işlevlerini ve sembolik işlevlerini tanımlar. Mekanın biçimleri, dokuları, renkleri ve diğer unsurları, kullanıcıların mekânda kendilerini nasıl hissettiğini ve mekana nasıl tepki verdiğini etkiler. Aydınlatma, iç mekân tasarımlarında önemli bir rol oynar. Aydınlatma, mekanın biçimleri, malzemeleri ve

⁴ Nedim Alıcı, “İç Mekânda Renk ve Renklerin İnsan psikolojisine Etkileri”, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü İç Mimarlık Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2019, s.1.

⁵ Alıcı, a.g.e., s.1.

renkleri ile birlikte düşünölmelidir. Işık, iç mekanlarda kullanılan en etkin unsurlardan biridir ve mekanın atmosferini, görünümünü ve kullanılabilirliğini belirler. Doğru bir aydınlatma tasarımı, mekanın estetiğini ve işlevselliğini önemli ölçüde etkiler.⁶ Bu yönüyle iç mekanlar, insanların duygusal ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılamak, huzur ve güvenlik hissi sağlamak için tasarlanır. İyi tasarlanmış bir iç mekan, insanların kendilerini ifade etmelerine, rahatlamalarına ve iç huzurlarını bulmalarına olanak tanır. İnsanın kendi benliğini oluştururken ve kendi benliği kişiliği çerçevesinde dünyasını tanımlarken mekanı, kendi öz varoluşu ile var ederek onunla kaçınılmaz bir aidiyet ilişkisi içinde olduğudur.⁷

Natürmort, resim sanatında hareketsiz ve durgun doğayı temsil eden bir türdür. Bu resim türü, manzara ve portre resimlerinin dışında, çeşitli objelerin bir araya getirilerek bir kompozisyon oluşturulmasıyla ortaya çıkar. Genellikle kapalı mekanlarda hazırlanan natürmortlar, çiçekler, meyveler ve el yapımı objeler gibi nesnelere arasında oluşur.⁸ Natürmort, İngilizcede "*still life*" olarak kullanılan bir terimdir. "*Still*", sessiz, sakin, durgun anlamına gelirken, "*life*" ise yaşam, canlılık anlamına gelir. Bu iki kelime birleştirilerek "*still life*" terimi ortaya çıkmış ve hareketsiz, durgun yaşamı ifade etmek üzere resim literatürüne geçmiştir.⁹ Natürmort resimlerinde, ölü doğa nesnelere tasvir edilir. Bu nesnelere, içinde buldukları mekanla birlikte gözlemlenir ve resmin plastik öğeleri aracılığıyla ifade edilir. Natürmortlar genellikle insanları dışlar veya en azından ikinci plana atar. Ancak, natürmort resimleri aslında her zaman insanlarla ilgilidir ve temsil edilen nesnelere gerçeklikleriyle değil, onlara ilişkin insanî yönlerle ilgilidir. Başka bir deyişle, natürmort, nesne dünyasının, görünmeyen ama hayal edilen insanî özneyle ilişkilidir.¹⁰ Natürmortlar, duyu organları aracılığıyla algılanır ve izleyiciyle ilk olarak somut olarak etkileşime girer. Bu somut etkileşim, izleyiciyle varlık arasında bir diyalog oluşturur. Daha sonra, varlığa ilişkin görünüm zihinde somutluktan uzaklaşır. İzleyici, kendi yaşam deneyimleriyle ilişkilendirerek soyutlamalar yapar ve anlam ilişkileri kurar. Nesnelere, duyularımızı harekete geçirir, algılamamızı sağlar ve onlara anlamlar yüklenmesine yol açar. Bu şekilde, natürmort bütünlüğüyle kavranır.¹¹

Natürmort resimleri, sanat tarihinde

⁶ Föürözan Aslan, Edanur Aslan, Atilla Atik, a.g.e., s.144-148.

⁷ Hasan Zeybek, "Yirminci Yüzyıl Resim Sanatında Mekan, Kimlik ve Aidiyet Kavramları", Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Ana sanat Dalı Resim Programı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2012, s.8.

⁸ Hüseyin Feyzullah, "Çağdaş Türk Resim Sanatında Natürmort Konulu Resimlerde Yeni Nesne ve Kompozisyon Arayışları", Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2017, s.5.

⁹ Belma Kütükoğlu, 19. Yüzyıldan Günümüze Türk Resminde Natürmort ve Nesne, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Plastik Sanatlar Resim Bölümü, Yüksek Lisans Tezi, 2008, s.8.

¹⁰ Ayşegöl Şahin, 2018, Syf,1

¹¹ Ahmet Şişman, "Sanata ve Sanat Kavramlarına Giriş", Literatür Yayınevi İstanbul 2011, s.42.

genellikle ihmal edilmiş bir konudur. Bu durum, kısmen Büyük Plinius ve Philostratus gibi sanat kuramcılarının, natürmortu diğer sanatsal konuların altında tutmalarından kaynaklanmaktadır. "Natürmort" terimi ancak 17. yüzyılın ortalarında ortaya çıkmıştır. Bu dönemde, prestijli Fransız Resim ve Heykeltçilik Akademisi'nin resmi sıralamasında tarihsel konuları işleyen resimler ve portreler natürmort resimlerinin önüne geçmekteydi.¹²

¹²Richard Leppert, "Sanatta Anlamın Görüntüsü İmgelerin Toplumsal İşlevi", Çev: İsmail Türkmen, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2002, s.63.

1. SANAT TARİHİNDE NATÜRMORT RESİMLERİN KÖKENİ

1.1. Natürmortun Tarihsel Gelişimi ve Yaygınlaşması

Natürmort, resim sanatında nesnelerin cansız bir düzen içinde gerçekçi bir şekilde resmedildiği bir türdür. Bu tür resimlerde, meyve, çiçekler, kitaplar, yemekler ve diğer nesnelere sıklıkla temsil edilir. Ortaçağ ve erken Rönesans döneminde dinin etkisiyle toplum ve ülkeler şekillendi. Yaşam bu dönemde gerçek dünyaya geçiş olarak algılandı ve bu yüzden sanat dalı ve natürmort türü gereksiz görüldü. Ancak 14. yy.'da filozof William of Ockham, nominalist felsefesiyle yeni bir düşünce sunarak toplumdaki eğitimli sınıfı doğayı incelemeye yönlendirdi. 15. yy.'ın başlarında filozoflar ve hümanistler Antik Yunan ve Romalı yazarlara ilgi göstermeye başladı. Ressamlar ve heykeltıraşlar da Antik sanatçılardan ilham alarak sanatlarını geliştirdi. Özellikle Toskana'dan ressam Giotto de Bondone, ışık-gölge ve perspektif kullanarak gerçekçilik arayışına girdi. 1305'te Padua'daki Scrovegni Şapeli'nde illüzyon yaratan Zafer Takımı freskini yaptı. Giotto'nun öğrencisi Taddeo Gaddi ise dini nesnelere dolu bir natürmort mekânını iki sütun arasında resmetti. Bu sanatçılar, o dönemde İtalya'da uzun süre kalan Romalı eserlerden etkilenmiş olabilirler.¹³ Nitekim Natürmortun tarihsel gelişimi, Antik Roma ve Yunanistan dönemine kadar uzanırken, gerçek anlamda gelişimi Rönesans döneminde gerçekleşmiştir. Rönesans dönemi, sanat ve bilimde büyük bir canlanmayı temsil eder. Sanatçılar, natürmort resimlerini gerçekçi bir şekilde tasvir etmeye başlamışlardır. Bu dönemde, meyve, çiçek ve diğer nesnelere, doğal bir düzen içinde, ışık ve gölge efektleriyle birlikte resmedilmiştir. Hollanda, natürmort resimlerinin öne çıktığı bir dönem olmuştur. Hollandalı ressamlar, natürmortu önemli bir sanat türü olarak kabul etmişlerdir. Natürmortlar, zenginlik ve refah sembolü olarak görülmüş ve bu nedenle birçok koleksiyoncunun ilgisini çekmiştir. Bu dönemde Rembrandt, Jan Davidsz de Heem ve Rachel Ruysch gibi ünlü sanatçılar natürmort resminde öne çıkan isimlerdir. Natürmort resim sanatında Romantizm ve Realizm akımlarının etkisi görülmüştür. Romantik dönemde natürmortlar, insanın doğayla olan ilişkisini ve duygusal bağını yansıtmak amacıyla tercih edilmiştir. Natürmortlar, doğal manzaralarla birlikte resmedilmiş ve romantik duyguların ifadesi olarak kullanılmıştır. Realizm akımında ise natürmortlar, günlük yaşamın sıradan nesnelere detaylı bir şekilde resmedilmesiyle öne çıkmıştır. Sanatçılar, nesnelere gerçekçi ve hassas bir şekilde ifadesine odaklanmışlardır. Modern sanat akımlarının etkisiyle natürmort resim sanatında

¹³Topal, *a.g.e.*, s.10.

yeni yaklaşımlar ortaya çıkmıştır. Kübizm akımında, nesnelere farklı açılardan ve geometrik şekillerle resmedilmiştir. Sürrealizm akımında ise natürmortlar, düşsel ve hayali unsurlarla zenginleştirilmiştir. Pop Art akımında ise günlük hayattan alınan nesnelere, dikkat çekici renklerle ve büyük boyutlarda resmedilmiştir. Günümüzde, natürmort resim sanatı hala canlı ve ilgi çekici bir alandır. Sanatçılar, geleneksel tekniklerin yanı sıra dijital sanatın da etkisiyle farklı tarzlarda natürmortlar yaratmaktadır. Natürmort, sanat dünyasında geleneksel ve çağdaş sanatın kesişim noktasında yer almaktadır ve günlük yaşamın nesnelere estetik bir şekilde yansıtılmasına devam etmektedir. Nitekim, natürmortun tarihsel gelişimi, sanat tarihinde önemli bir evrimi yansıtmaktadır. Antik Dönem'den Rönesans'a, Hollanda'nın Altın Çağı'ndan Romantizm ve Realizm dönemlerine kadar farklı dönemlerde farklı amaçlar için kullanılmıştır. Natürmort resmi, sanat dünyasında kendine özgü bir yer bulmuş ve günümüzde de sanatçılar tarafından ilgiyle uygulanmaya devam etmektedir.

1.2. Natürmort Resimlerin İç Mekânla İlişkisi

İç mekânda natürmort, resim sanatının önemli bir türüdür ve genellikle çeşitli objelerin bir araya getirilerek oluşturulan kompozisyonlarla ifade edilir. Hollanda dilinde "*stil lieven*", Almanca'da "*stilleben*", Fransızca'da "*nature morte*", İngilizce'de "*stil life*", Felemenkçe'de ise "*stil even*" olarak geçen natürmort, kelime itibariyle ölü ya da hareketsiz tabiat unsurları anlamına gelir. Türkçe olarak, ölü doğa ifadesi yer almaktadır.¹⁴ Bu terim, resimdeki hareketsiz, durgun doğayı ifade eder. Bir başka ifadeyle, Natürmort, geleneksel anlayışa göre düşünüldüğünde, çiçekler, av malzemeleri, yiyecekler, mutfak eşyaları gibi mantıksal bir uyum içinde olan nesnelere sanatsal bir biçimde düzenlenmesini ifade eder. Bu düzenlemeler, farklı teknikler ve üsluplarla yapılmış olsalar da, genellikle belirli bir tematik veya estetik kurguya dayanır. Natürmortlar, nesnelere görsel betimlemesi yoluyla doğadan veya günlük yaşamdan sahneler sunar ve izleyiciye bir hikâyeye anlatır. Nesnelere arasındaki ilişki, uyum ve denge, natürmortun estetik değerini ve anlamını oluşturur.¹⁵ Natürmortlar, manzara ve portre resimlerinin dışında, nesnelere detaylı bir şekilde betimlendiği eserlerdir. Genellikle iç mekân ortamlarında oluşturulurlar ve çiçekler, meyveler, yiyecekler, kitaplar, müzik aletleri ve el yapımı objeler gibi nesnelere içerirler.¹⁶ Natürmortlar, 17. yüzyılda Flaman Kuzey Avrupa Rönesansı döneminde

¹⁴ Serap Leloğlu, "Anadolu-Türk Sanatında Natürmort Benzeri Düzenlemeler ve Türk Halı Seccâdelerindeki Yankıları", *Kültür Sanat*, s.525.

¹⁵ Seniha Ünay, "Bugün Natürmort", *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, C:1, S:1, 2015, s.71-72.

¹⁶ Leloğlu, *a.g.e.*, s.525.

özellikle popülerlik kazanmıştır. Hatta 17. yy.'da ilk defa natürmort adı resim türünde kullanılmaya başlanmıştır.¹⁷ Romalı şair Martial, antik dönemde popüler bir resim türü olan "xenia"ya dikkat çektiği kısa şiirinde, resimdeki şeftalilerin ne kadar mükemmel ve gerçekçi olduğunu anlatmıştır. "Xenia", Yunanca kökenli bir kelime olup birkaç anlam taşır: dışarıdan gelen kişi veya misafir, aynı zamanda "misafirperverlik" anlamını taşır. Romalı mimar Vitruvius da "xenia" terimini, Yunanların günlük hayatta sıkça kullandığı ve misafirlerine ikram ettiği bir yemek türü olarak tanımlamıştır.

Görsel 1. Anonim, ince dalda şeftaliler ve cam vazodaki su (ms. 79 y.)

İç mekânda natürmortun kökenleri, antik çağa kadar uzanır. Antik Mısır ve Antik Yunan dönemlerinde, duvar resimlerinde ve mozaiklerde natürmort örneklerine rastlanmaktadır. Bu dönemlerde natürmortlar, özellikle ölümden sonraki yaşama atıfta bulunan sembolik anlamlar taşıyordu. Orta Çağ boyunca, natürmortlar dini konulara ait resimlerin yanında ikinci derecede önemli olarak kabul edildi. Bu dönemde dini içerikli resimler, kiliselerde ve manastırlarda yaygın olarak görülürken, natürmortlar daha çok dünyevi mekânlarda ve azizlerin portreleriyle birlikte kullanıldı. Örneğin, vazo içinden

¹⁷ Vladimir Topal, "20 YY.Resim Sanatında Natürmort'un Kavramsal Kullanımı," Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2014, s.4.

çıkan zambağın Meryem' in saflığını ve temizliğini simgelemesi gibi.¹⁸ Antik Roma Cumhuriyet döneminde yapılan mozaikler, yeni bir dekoratif tarz olan "emblema"nın ortaya çıkmasına sebep oldu. Bu tarz, çeşitli yemek türleri ve hayvanlarla süslenmişti. Mozaiklerde sıkça kullanılan motifler arasında keklik, kuşkonmaz, hurma, sepette dolu meyveler, dala asılı meyveler ve sebzeler, ayrıca nar yer alıyordu. Balıklar, deniz ürünleri ve su içindeki balıklar da bazen resimlendirilirdi. Bu motifler, Roma ailelerinin zenginliğini değil, yaşadıkları toprakların verimliliğini vurgulamak amacı taşıyordu. Romalı aileler, yemek dolu sepetleri diğer ailelere hediye olarak vererek saygı ve misafirperverliklerini gösterirlerdi.

Görsel 2. Anonim, incirler. (M.Ö. 30 y. – M.S. 14 y.)

Ancak, 17. yüzyılda Flaman Kuzey Avrupa Rönesansı dönemiyle birlikte natürmortlar büyük bir popülerite kazandı.¹⁹ Bu dönemde Hollanda, ticaretin, zenginliğin ve sanatın merkezi haline gelmişti. Hollanda ressamaları, iç mekânlarda natürmortlarla gerçekçi ve detaylı betimlemeler yapmaya başladılar. Bu sanatçıları tarafından meyve ve çiçek aranjmanları, kitaplar, figürler, vazolar, madeni paralar, mücevherler, tablolar, müzik aletleri, bilim, ince gümüş ve kristalden nişanlar ve yaşam hatırlatıcılarının eşlik ettiği anlamsız, süreksiz nesne kullanımları bu dönemde özellikle popülerdi.¹⁹ Bu eserler, o

¹⁸ Leloğlu, *a.g.e.*, s.525.

¹⁹ Ünay, *a.g.e.*, s.72.

¹⁹ Mehmet Yakut, "Görsel Sanatlarda Nesne ve Mekan İlişkisi", Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Resim Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2022, s.6.

dönemdeki Hollanda'nın refahını ve zenginliğini yansıtıyor ve sanatçıların becerilerini sergileme fırsatı sağlıyordu. Helenistik dönemde natürmort resimler, kendi misafirperverlik özelliğini kaybederek daha çok dekoratif ve özyapı tarzına geçmiştir. Romalı Pliny the Elder, "Natural Historia" ansiklopedisinin yazarı olarak, Helenistik dönemde yaşamış ünlü ressam Peiraikos'un çalışmalarını tanımlamıştır. Peiraikos, berberler, ayakkabıcılar, ahırlar, hayvanlar, meyveler ve basit nesnelere resmetmiştir. Bu nedenle ona "kaba nesnelere resmeden sanatçı" adı verilmiştir. Ancak Peiraikos, eserlerini diğer ressamlardan daha yüksek fiyatlara satmayı başarmıştır.

Görsel 3. Anonim, balıklar. (ms.100 -300 y.)

Natürmort resimleri, sanatçıların doğal nesnelere renk, form ve dokusunu ustalıkla yakalamasını gerektiriyordu. Sanatçılar, gerçekçi bir şekilde meyve, çiçek veya diğer objelerin detaylarını, ışık ve gölge efektleriyle birleştirerek resimlerine hayat veriyordu. Bu dönemde natürmortlar, zengin tüccarlar ve burjuva sınıfı arasında büyük bir talep gördü ve evlerin duvarlarını süslemek için sıkça tercih edildi. Natürmortlar, zamanla farklı ülkelerde ve dönemlerde farklı tarzlarda gelişim gösterdi. Örneğin, 18. yüzyılda Fransız Rokoko döneminde natürmortlar daha zarif ve süslü bir tarzda resmedilirken, 19. yüzyılda Romantizm döneminde ise daha dramatik ve duygusal bir anlatıma yönelindi. 20. yüzyılda ise natürmortlar modern sanatın etkisiyle farklı yorumlara ve yaklaşımlara maruz kaldı. Natürmortlar, geleneksel anlamda nesnelere doğal gerçekçiliğini yansıtmaktan ziyade, soyutlamalar, sembolizm ve deneysel tekniklerle yeni bir boyut kazandı. Sanatçılar, nesnelere formlarını ve anlamlarını değiştirerek, natürmortları yenilikçi ve çağdaş bir şekilde yeniden yorumladılar. Bugün, iç mekânda natürmort hâlâ sanat dünyasında önemli

bir yer tutmaktadır. Sanatçılar, farklı malzemeleri kullanarak natürmortlarla kendi yaratıcı ifadelerini ortaya koyarlar. İç mekânda natürmort, nesnelerin ve mekanın bir araya geldiği bir dünya yaratırken, izleyicilere farklı düşünsel, estetik ve duygusal deneyimler sunmaya devam etmektedir.

2. NATÜRMORTUN İÇ MEKÂN TEMSİLİ

2.1. İç Mekân Natürmortunun Tanımı ve Özellikleri

İç mekân natürmortu, resim sanatında nesnelerin cansız bir düzen içinde, bir iç mekân ortamında gerçekçi bir şekilde resmedildiği bir türdür. Bu tür resimlerde, odalarda, salonlarda veya mutfağın bir köşesinde bulunan nesnelere ve nesne grupları temsil edilir. İç mekân natürmortları, gerçekçi bir kompozisyon, ışık kullanımı ve dikkatli detaylarla oluşturulur. Sanatçılar, iç mekânları yaşamın bir yansıması olarak ele alır ve nesnelerin düzenlenme şekilleri ve kullanıldıkları mekânda olan etkileşimleri üzerinde çalışırlar. Bu tür natürmortlar, iç mekânın atmosferini ve kişiliğini yansıtarak izleyiciye derin bir anlam ve duygu deneyimi sunar. İç mekân natürmortlarının özellikleri, özenli bir kompozisyon, dikkatli ışık kullanımı ve detaylı nesnelerin resmedilmesi ile belirlenir. Sanatçılar, iç mekânın özgünlüğünü yakalamak ve nesnelerin uyumlu bir şekilde yerleştirilmesini sağlamak için dikkatli bir kompozisyon oluştururlar. Nesnelerin boyutu, şekli ve yerleşimi, iç mekânın genel estetiği ve anlamı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bu nedenle, sanatçılar, iç mekânın atmosferini ve karakterini yakalamak için titizlikle çalışırlar. Işık kullanımı, iç mekân natürmortlarında önemli bir rol oynar. Işığın yönü ve gücü, nesnelerin gölge ve aydınlık alanlarını belirler ve nesnelerin üç boyutlu bir etki ile resmedilmesini sağlar. Işık, iç mekânın atmosferini belirleyen ve nesnelerin görünümünü dramatik veya duygusal bir şekilde vurgulayan önemli bir unsurdur. Detaylar, iç mekân natürmortlarının gerçekçi bir şekilde ifade edilmesinde hayati bir rol oynar. Sanatçılar, nesnelerin yüzey dokusunu, renk geçişlerini ve küçük özelliklerini dikkatlice çalışarak, gerçeklik hissi verirler. Bu detaylar, iç mekânda yer alan nesnelerin özgünlüğünü ve karakterini vurgular. İç mekân natürmortlarının amacı, iç mekânın atmosferini ve nesnelerin anlamını izleyiciye aktarmaktır. Bu tür resimler, iç mekânda kullanılan nesnelerin sembolik anlamlarını veya sahibinin kişiliğini yansıtabilir. Örneğin, bir resimde yer alan kitaplar ve mürekkep şişesi, bir yazarın çalışma masasını ve zihnini temsil edebilir. Bu tür resimler, iç mekânın duygusal bir deneyimini aktararak izleyicinin hayal gücünü ve duygularını harekete geçirebilir. Sanat tarihinde, iç mekân natürmortları, Rönesans döneminden itibaren popülerlik kazanmıştır. Rönesans döneminde, sanatçılar gerçekçi bir bakış açısıyla iç mekânları resmetmeye başlamışlardır. 17. yüzyılda, Hollanda'da natürmort resimleri popüler hale gelmiş ve iç mekân natürmortları özellikle zenginlik ve refah sembolü olarak kabul edilmiştir. Bu dönemde sanatçılar, iç mekânda yer alan nesnelere gerçekçi bir şekilde tasvir ederek iç mekânın atmosferini ve sahibinin yaşam tarzını ifade etmişlerdir.

Bakıldığında gerçekten Hollanda, 17. yüzyılda kalite ve miktar açısından en fazla natürmort resimlerini üreten ve diğer ülkelere satan ülke oldu. Bu dönemde çiçek resimleri büyük önem kazandı, çiçek kompozisyonları simetri ve düzen içeriyordu. Roelandt Savery, çiçek resmi türünü oluşturdu ve Ambrosios Bosschaert gibi diğer sanatçılar da bu tarzı taklit etti. Bosschaert, çiçeklerle dolu natürmort resimleriyle tanındı ve öğrencisi Balthasar van der Ast da bu geleneği sürdürdü. Jan Brueghel the Elder, çiçek resminde yenilikler getiren bir sanatçıydı ve çelenk ve kase gibi farklı kompozisyonlar kullandı. Frans Snyders, çiçekleri, meyve ve sebzeleri birleştirerek farklı natürmort tarzları yarattı. Sanatçılar natürmortta mimari unsurları da kullandılar, sembolik ve dini temaları işlediler. Örneğin, "Garland of Fruit and Flowers with Herms and Bust of Ceres" adlı eserde Roma tanrıçası bereketliliği ve semboller görülür.²⁰

Görsel 4. Nicolaes Gillis. (1612 – 1632), konulmuş masa. (1611)

²⁰Topal, *a.g.e.*, s.22-25.

Görsel 5. Juan Sanchez Cotan,(1560 – 1627), ayva, lahana, kavun ve hıyar, natürmortu (1600)

Görsel 6. Roelant Savery (1576 – 1639), natürmort (1624)

Görsel 7. Ambrosius Bosschaert (1573 – 1639), çiçekli natürmort (1614)

Günümüzde, iç mekân natürmortları, çağdaş sanatçılar tarafından da ilgiyle uygulanmaktadır. Sanatçılar, geleneksel teknikleri modern yaklaşımlarla birleştirerek orijinal ve özgün iç mekân natürmortları yaratmaktadırlar. İç mekân natürmortları, sanat dünyasında hala canlı ve önemli bir alan olarak varlığını sürdürmektedir. Neticede, iç mekân natürmortu, nesnelere gerçekçi bir iç mekân ortamında dikkatli bir kompozisyon, ışık kullanımı ve detaylarla resmedildiği bir türdür. Bu tür resimler, iç mekânın atmosferini ve sahibinin kişiliğini yansıtarak izleyiciye duygusal bir deneyim sunar. Natürmort resminin sanat tarihindeki önemli yeri ve günümüzdeki canlılığı, iç mekân natürmortlarının sanat dünyasındaki etkileyici varlığını göstermektedir.

2.2. Natürmortun İç Mekânda Yansıttığı Anlam ve Sembolizm

Natürmort, resim sanatında cansız nesnelere gerçekçi bir düzen içinde resmedilmesini ifade eder. İç mekânda natürmort, bu tür resimlerin bir alt türüdür ve iç mekân ortamında bulunan nesnelere düzenlenerek resmedildiği sanatsal bir anlatım biçimidir. Natürmortun iç mekân ortamında yansıttığı anlam ve sembolizm, sanatçının tercihlerine, nesnelere seçimine ve kompozisyonunun detaylarına bağlı olarak değişebilir. İç mekân natürmortlarının yansıttığı anlam ve sembolizm, sanatçının resimde seçtiği nesnelere ve düzenlemelerin yanı sıra iç mekânın atmosferine ve sahibinin kişiliğine bağlı

olarak çeşitlilik gösterir. Natürmort resimleri, günlük yaşamın nesnelere ve iç mekânın detaylarını estetik bir şekilde yansıtarak, içinde bulunduğumuz ortamın anlamını ve güzelliklerini vurgular. İç mekân natürmortlarında sıklıkla kullanılan nesnelere arasında kitaplar, çiçekler, meyveler, mumlar, müzik aletleri ve günlük kullanılan ev eşyaları gibi unsurlar yer alır. Bu nesnelere, sanatçının seçtiği temalar ve iç mekânın karakteri üzerinde derin anlamlar taşır. Örneğin, kitaplar, bilgi, öğrenme ve entelektüel gelişmeyi temsil edebilirken, çiçekler doğanın güzelliğini ve geçiciliğini ifade edebilir. Natürmortlar, iç mekânda bulunan nesnelere bir araya getirilerek, iç mekânın atmosferini ve sahibinin kişiliğini yansıtır. Bu tür resimlerde, nesnelere konumu ve düzeni, iç mekânın karakterini ve sahibinin zevkini belirler. Örneğin, düzenli ve tertipli bir iç mekânda bulunan nesnelere, sahibinin düzenli ve disiplinli bir kişiliğini yansıtabilirken, dağınık bir iç mekân, sahibinin rahat ve özgür bir ruh haline işaret edebilir. Natürmortlar aynı zamanda sembolizm açısından da zenginlik taşır. Sanatçılar, nesnelere seçerken ve düzenlerken sembolik anlamlar ekleyebilirler. Örneğin, saat, zamanın geçiciliğini ve hayatın kısırlığını simgelerken, ayna, geçmişin hatırlanmasını ve içe dönüşü temsil edebilir. Sanatçılar, renk seçimleri ve ışık kullanımıyla da sembolik anlamlar ekleyebilirler. Örneğin, sıcak renkler, coşku ve heyecanı ifade ederken, soğuk renkler içe kapanmayı ve huzuru temsil edebilir. Ayrıca, iç mekân natürmortlarının sembolizmi, sanatçının kendi duygularını, düşüncelerini veya toplumsal olaylara olan tepkilerini yansıtabilmesi için de bir araç olabilir. Natürmortlar, sanatçının iç dünyasını dışa yansıttığı bir yoldur ve izleyiciye sanatçının duygusal durumunu ve iç dünyasını anlaması için bir ipucu verebilir. Tarihsel olarak, iç mekân natürmortlarının anlam ve sembolizmi, resimlerin yapıldığı dönemin kültürel, sosyal ve politik koşullarına da bağlı olmuştur. Örneğin, 17. yüzyılda Hollanda'da popüler olan natürmortlar, zenginlik ve refah sembolü olarak görülüyordu ve bu dönemdeki resimlerde lüks nesnelere ve zengin iç mekânlar sıkça resmediliyordu. Gerçekten de Ressamlar, daha fazla sipariş alabilmek için lüks nesnelere resmetmeye başladılar. Willem Kalf (1619 – 1693) natürmort türünde zenginlik ve hayranlık uyandıran nesnelere özellikle tercih etti. Fransa'da yetişip Amsterdam'a yerleşen Kalf, Hollandalı ustalar seviyesine ulaştı. Örneğin, "*Still Life with Nautilus Cup*" adlı eserinde siyah arka plan kullanarak nesnelere öne çıkardı. Tekniği Vermeer'ininkiyle benzerlik gösteriyordu ve "kamera obscura" gibi teknikler kullanarak nesnelere resmetmiş olabilir. Aynı tarz ve geleneği sürdüren Pieter Gerritsz van Roestraten (1630 – 1700), natürmort türünde öne çıktı ve ilk çay servis tabağını tamamen resmetti. Sanat tarihçisi Anne Lowenthal'a göre, bu tür resimler aslında "ahlaki bir seçenek" sunar ve izleyicinin üzerinde iki etki bırakır. İlk

olarak, ressamın tasvir ettiği zengin nesnelere izleyicide hayranlık uyandırır. İkincisi ise basit yaşamdan lüks bir yaşama geçme arzusu yaratır. Lowenthal'a göre bu arzu, ahlaki bir tehlike oluşturabilir. Zira zengin malzemelerle yapılan natürmort resimler, Protestan değerlerine karşı bir tavır olarak görülür. Ancak dönemin Hollanda'sında varlıklı sınıf o kadar büyüktü ki, bu durum Protestan görüşlerini etkilemiş olabilir.²¹

Görsel 8. Willem Kalf (1619 – 1693), notilyus, bardak natürmortu (1662)

²¹Topal, a.g.e., s.30.

Görsel 9. Pieter Gerritsz Van Roestraten (1630 – 1700) , çin çay fincanları natürmortü.

19. yüzyıl Realizmi ise iç mekân natürmortlarında günlük yaşamın sıradan nesnelere detaylı bir şekilde resmedilmesiyle öne çıktı ve bu dönemde nesnelere sembolik anlamlarına vurgu yapıldı. Günümüzde, iç mekân natürmortları, sanatçıların kişisel ifadesini yansıtan, estetik güzellik ve anlam taşıyan eserler olarak varlığını sürdürmektedir. Sanatçılar, iç mekânları ve içindeki nesnelere resimlerinde farklı tarz ve yaklaşımlarla ele alarak, izleyiciye zengin bir deneyim sunarlar. Bu tür resimler, izleyicinin iç dünyasına dokunan, hayal gücünü harekete geçiren ve farklı sembolik katmanları keşfetmeye yönlendiren sanatsal ifadelerdir. Nitekim, iç mekân natürmortlarının yansıttığı anlam ve sembolizm, içinde bulunduğu zamanın, sanatçının kişisel tercihlerinin ve iç mekânın atmosferinin etkisiyle belirlenir. Natürmortlar, iç mekânın detaylarını ve nesnelere sembolik anlamlarını yansıtarak, estetik güzellik ve derin anlam taşıyan önemli sanatsal eserlerdir. Bu tür resimler, izleyiciye iç mekânın atmosferini ve sahibinin kişiliğini anlamak için bir pencere açar ve izleyiciyi sanatçının dünyasına davet eder.

3. SANATÇILARIN İÇ MEKÂNDANATÜRMORT YAKLAŞIMLARI

3.1. Natürmort Resimde Sanatçıların Bakış Açısı ve Stilistik Yaklaşımları

Natürmort resim, sanatçıların nesnelere gerçekçi bir şekilde resmettiği ve iç mekân ya da dış mekân ortamlarında düzenleyerek estetik ve anlamlı kompozisyonlar oluşturduğu bir türdür. Natürmortlar, sanatçıların bakış açılarına ve stilistik yaklaşımlarına göre büyük çeşitlilik gösterir. Natürmort resimde sanatçıların bakış açısı ve stilistik yaklaşımlarını inceleyecek olursak;

4.1.1. Bakış açısı

Natürmort resimlerinde sanatçıların bakış açısı, nesnelere nasıl gördükleri ve onları nasıl yorumladıklarıyla ilgilidir. Birçok sanatçı, nesnelere doğal ışık altında gözlemleyerek ve detaylı bir şekilde inceleyerek resimlerini oluşturur. Bu gözlemci yaklaşım, nesnelere gerçekçi bir şekilde resmedilmesine ve doğal görünümünün yakalanmasına yardımcı olur. Diğer bir yaklaşım ise sembolik veya duygusal bir bakış açısıdır. Sanatçılar, nesnelere sadece fiziksel varlıkları olarak değil, aynı zamanda sembolik anlamları veya duygusal ifadeleri temsil eden unsurlar olarak da ele alabilirler. Örneğin, Jasper Johns'ın ilgi duyduğu konu, nesnelere çağdaş efsaneler arasındaki sınırın çizgisi olmuştur. Örneğin, Amerikan bayrağını resmederken izleyici için bayrak mı yoksa resim mi olduğuna karar verme zorluğunu ortaya koyar. Bu konuda Johns, model ve kurgusal imaj arasındaki ilişkiyi kullanarak iki anlam oluşturur: belirleyen ve belirlenen. Bu şekilde sembolik objenin anlamını zamanla sürdürürken, resmin anlaşılması karmaşıklaşır ve belirsizlik kazanır.²²

Bu yaklaşım, nesnelere daha soyut bir şekilde resmedilmesine ve izleyicinin hislerini harekete geçiren içeriklerin oluşturulmasına olanak tanır.

4.1.2. Stilistik yaklaşımlar

Natürmort resimlerinde sanatçıların stilistik yaklaşımları, farklı dönemlerde ve sanat akımlarında farklılık gösterir. Bazı önemli stilistik yaklaşımlar şunlardır:

- **Gerçekçilik ve Doğalcılık:** Rönesans döneminden itibaren natürmort resimlerinde gerçekçilik önemli bir stilistik yaklaşımdır. Sanatçılar, nesnelere mümkün olduğunca detaylı ve gerçekçi bir şekilde resmederek doğal

²²Topal, a.g.e. s.83.

görünümlerini yakalamaya çalışırlar. Bu yaklaşım, nesnelerin doku, renk ve formunu vurgular ve izleyicilere gerçek dünyaya ait bir deneyim sunar.

- **İmgelem ve Sembolizm:** Romantik dönemde ve sonrasında natürmort resimlerinde sembolizm ve imgelem ön plana çıkar. Sanatçılar, nesnelere soyut bir şekilde resmederek veya sembolik anlamlar yükleyerek duygusal veya düşünsel içerikler oluştururlar. Bu yaklaşım, nesnelerin sıradanlığından öteye geçerek, sanatçının iç dünyasını veya toplumsal mesajlarını yansıtmasına olanak tanır.

- **Kübizm ve Fütürizm:** 20. yüzyılda, kübizm ve fütürizm gibi modern sanat akımları natürmort resimlerinde de etkili olmuştur. Bu akımlarda, nesnelere farklı açılardan ve kesikli geometrik formlarla resmedilir. Natürmortlar, nesnelerin statik görünümünü kırarak hareket ve zaman algısını yansıtabilir.

- **Pop Art ve Yeni Gerçekçilik:** 20. yüzyılın ikinci yarısında, pop art ve yeni gerçekçilik akımları natürmort resimlerinde yine farklı bir yaklaşım getirdi. Bu akımlarda, nesnelere günlük yaşamdan alınan popüler simgeler olarak resmedilir ve toplumsal tüketim kültürünün bir parçası haline gelir. Günümüzde, natürmort resimlerindeki stilistik yaklaşımlar oldukça çeşitlilik gösterir. Sanatçılar, geleneksel teknikleri modern yaklaşımlarla birleştirerek özgün ve yaratıcı eserler ortaya koyarlar. Dijital sanatın da etkisiyle natürmort resimlerinde dijital teknikler kullanılarak farklı bir görsel deneyim sunulabilir.

Netice olarak, natürmort resimlerinde sanatçıların bakış açısı ve stilistik yaklaşımları, nesnelerin gerçekçi bir şekilde resmedilmesi veya sembolik bir anlam taşıması yoluyla farklılık gösterir. Farklı dönemlerde ve sanat akımlarında farklı vurgular yapılarak, natürmort resimlerinin içerik ve anlam açısından zenginliği artar. Sanatçıların kişisel ifadeleri ve yaratıcılığı, natürmort resimlerinin çeşitliliğini ve estetik güzelliklerini belirler. Günümüzde ise dijital tekniklerin kullanımıyla natürmort resimlerinin görsel deneyimi ve anlatımı daha da genişlemiştir.

3.2. Natürmort Resimlerde Işığın ve Renklerin Rolü

Natürmort resimlerinde ışığın ve renklerin rolü oldukça önemlidir. Işık ve renkler, resimdeki nesnelerin gerçekçi bir şekilde algılanmasını sağlamakla kalmaz, aynı zamanda resmin atmosferini ve duygusal etkisini de belirler.

3.2.1. Işığın rolü

Işık, natürmort resimlerdeki en temel ve belirleyici unsurlardan biridir. Işık, nesnelerin gölge ve aydınlık alanlarını belirleyerek onlara üç boyutlu bir etki kazandırır. Işık ve gölge efektleri sayesinde nesnelerin hacmi ve formu ortaya çıkar ve resimde derinlik ve gerçekçilik hissi verir. Işık kaynağı, resimdeki atmosferi ve nesnelerin karakterini belirler. Doğal ışık, resimde doğal bir ortamın hissini yaratırken, yapay ışık kaynakları, resme farklı bir atmosfer ve etki katar. Sanatçılar, ışığın yönünü ve gücünü kullanarak nesnelere farklı açılardan aydınlatarak ve vurgulayarak dikkat çekici kompozisyonlar oluştururlar. Işık aynı zamanda resmin odak noktalarını ve görsel hiyerarşiyi belirlemede de kullanılır. Baskın ışık alanı, izleyicinin dikkatini çeken ve resmin anlamını vurgulayan bölgeyi belirleyebilir. Toskana'dan ressam Giotto de Bondone (1266 – 1337) nesnelere betimlemek için ışık ve gölge unsurunu kullandı. Resimde uzamsal perspektifi göstermek için girişimde bulundu.²³ Rachel Ruysch ve Jan van Huysum, natürmort türünde teknik açıdan en üst düzeye çıkan sanatçılardır. Van Huysum, kendi tekniğini gizli tutmuş ve bir çiçek tablosu yapmak için uzun süre çalışmıştır. Resimlerdeki çiçeklerin içinden ışığın geçişi dikkat çekicidir; arka plandaki çiçekler ışıklı, ön plandakiler ise koyu tonludur. Huysum'un pastel gibi renklendirme tarzıyla boyama yapması tanınmıştır. Ruysch ve Huysum, renk geçişlerini o kadar ustalıkla kullanmışlardır ki, gölge ve renk arasındaki geçiş fark edilmez hale gelmiştir. Bu sanatçıların resimlerini ve tekniğini taklit isteyen sonraki nesil sanatçılar, ancak Ruysch ve Huysum'un seviyesine ulaşamamışlardır.

²³ Şişman, a.g.e., s.10.

Görsel 10. Rachel Ruysch (1664 – 1750), mermer masadaki çiçekli natürmort (1716)

Görsel 11. Jan Van Huysum, vazoda çiçek demeti (1724)

3.2.2. Renklerin rolü

Renkler, natüromort resimlerindeki duygusal etkiyi ve atmosferi belirleyen önemli bir unsurdur. Renk seçimi, resmin duygusal tonunu ve hissini oluşturur. Sıcak renkler (kırmızı, turuncu, sarı) enerji, tutku ve coşku hissi uyandırırken, soğuk renkler (mavi, yeşil, mor) huzur, dinginlik ve melankoli hissi yaratır. Renkler aynı zamanda nesnelerin gerçekçi şekilde resmedilmesinde ve görsel dengeyi sağlamada önemli bir rol oynar. Sanatçılar, nesnelerin renk geçişlerini ve tonlarını dikkatlice çalışarak gerçeklik hissi verirler. Renklerin kontrastı da natüromort resimlerinde büyük bir etkiye sahiptir. Kontrast, resimdeki farklı renklerin belirginliğini ve canlılığını vurgular. Yüksek kontrastlı resimler daha dikkat çekici ve dramatik bir etki yaratırken, düşük kontrastlı resimler daha yumuşak ve sakin bir etki sunar. Sanatçılar, renklerin kullanımıyla resmin atmosferini, nesnelerin duygusal anlamlarını ve iç mekânın karakterini belirlerler. Renklerin duygusal etkisi, izleyicinin resme karşı hissettiği tepkiyi ve algılamasını büyük ölçüde etkiler. Işık ve renklerin birlikte kullanımı, natüromort resimlerinin etkileyici ve güçlü bir görsel deneyim sunmasını sağlar. Doğru ışık kullanımı ve renk seçimi, nesnelerin gerçekçi bir şekilde resmedilmesini sağlarken, aynı zamanda resmin atmosferini ve duygusal etkisini belirler. Sanatçıların ışık ve renklerle oynaması, resmin estetik ve anlatsal gücünü artırır ve izleyiciyi sanat eserine çeken etkileyici kompozisyonlar yaratır.

Nitekim, natüromort resimlerinde ışığın ve renklerin rolü oldukça önemlidir. Işık, nesnelerin formunu, hacmini ve gerçekçiliğini belirlerken, renkler resmin duygusal tonunu ve atmosferini oluşturur. Sanatçılar, ışık ve renklerle oynayarak resimlerinde güçlü ve etkileyici görsel anlatılar oluştururlar ve izleyiciyi resmin içine çeken derin ve anlamlı kompozisyonlar yaratırlar. Bu şekilde, natüromort resimler, sanatçının duygusal ifadesini ve iç dünyasını izleyiciye aktarırken, nesnelerin estetik güzelliklerini ve gerçekçi detaylarını ön plana çıkarır.

4. NATÜRMORT RESİMDE KOMPOZİSYON VE DÜZEN

4.1. Natürmort Resimlerde Kompozisyonel Seçimlerin Etkisi

Natürmort resimlerinde kompozisyon, bir sanat eserinin görsel olarak nasıl düzenlendiğini ve organize edildiğini belirleyen kritik bir faktördür. Bu kompozisyonel seçimler, resmin estetik değerini, anlatım gücünü ve izleyici üzerindeki etkisini şekillendirir. Natürmort resimlerinde kullanılan kompozisyonel unsurlar, sanatçının niyetini ifade etmesine ve izleyiciye daha derin anlamlar sunmasına yardımcı olur. İşte bu unsurların daha ayrıntılı bir analizi ve natürmort resimlerinde kompozisyonel seçimlerin etkileri:

- **Görsel Denge:** Natürmort resimlerindeki görsel denge, resimdeki nesnelerin dikkatli bir şekilde yerleştirilmesini içerir. Dengeli bir kompozisyon, izleyiciye resmin her bölgesini eşit bir şekilde inceleme fırsatı sunar. Sanatçılar, nesnelerin boyutunu, şeklini ve konumunu dikkate alarak görsel dengeyi sağlarlar. Bu, resmin harmonik bir bütünlük içinde algılanmasına yardımcı olur. Örneğin, büyük bir nesne küçük bir nesne ile dengelemek, izleyiciye görsel bir çekicilik ve düzen sunar. Görsel denge aynı zamanda resmin sakinlik veya hareket gibi duygusal niteliklerini de etkileyebilir.

- **Fokus ve Odak Noktası:** Kompozisyon, resimdeki odak noktasını belirler. Odak noktası, izleyicinin dikkatini çeken ve resmin anlamını vurgulayan bölgedir. Sanatçılar, nesnelere farklı açılardan ve boyutlarda yerleştirerek veya renk ve ışık kullanımıyla odak noktasını belirleyerek dikkat çekici kompozisyonlar oluştururlar. Özellikle, odak noktası resmin ana temasını veya mesajını temsil edebilir. Örneğin, bir natürmort resmi yapma nesnelereyle ilgili bir mesajı vurgulamak için bu teknik kullanılabilir. Odak noktasının seçimi, izleyicinin resimdeki anlamı daha derinlemesine kavramasına yardımcı olur.

- **Perspektif:** Perspektif, bir resmin üç boyutlu bir izlenim yaratmasına yardımcı olur. Kompozisyonel seçimler, nesnelerin perspektifini ve görsel derinliği etkiler. Nesnelerin yerleştirme şekli ve açıları, iç mekânın veya dış mekânın derinliğini vurgular ve resmin gerçekçiliğini artırır. Perspektif, izleyicinin resmin içine çekilmesine ve nesnelerin fiziksel varlığını daha iyi anlamasına olanak tanır. Özellikle natürmort resimlerinde perspektif, nesnelerin bulunduğu ortamın atmosferini ve uzamsal ilişkilerini ifade eder.

- **Düzen ve Harmoni:** Natürmort resimlerindeki düzen, nesnelere estetik bir şekilde ve uyumlu bir düzen içinde yerleştirilmesini ifade eder. Sanatçılar, nesnelere bir araya getirirken dikkatli bir kompozisyon oluştururlar ve renk, form ve doku gibi görsel öğeleri kullanarak resmin harmonisini sağlarlar. Bu, izleyicinin resmi daha tatmin edici ve görsel olarak çekici bulmasına yardımcı olur. Düzen ve harmoni, resmin estetik gücünü ve etkisini artırır. Bu, izleyicinin resme daha fazla bağlanmasına ve görsel olarak doyumsuz bir deneyim yaşamasına olanak tanır.

- **Anlatım ve Duygu:** Kompozisyonel seçimler, resmin anlatım gücünü ve duygusal etkisini belirler. Sanatçılar, nesnelere bir araya getirerek bir hikaye anlatır veya izleyiciye belirli bir duygusal deneyim yaşatmak için kompozisyonel tercihler yaparlar. Odak noktası, nesnelere düzeni, ışık kullanımı ve renkler, resmin içerdiği duygusal mesajı güçlendirir. Özellikle natürmort resimlerinde anlatım, izleyiciye nesnelere sembolik veya kişisel anlamlarını ifade etme fırsatı sunar. Bu, resmin daha fazla katmanlı bir anlam taşımasına ve izleyiciye duygusal bir bağ kurma olanağı tanır.

- **Sembolizm ve Anlam:** Natürmort resimlerindeki kompozisyonel seçimler, nesnelere sembolik anlamlarını ve içerdikleri anlatımı etkiler. Natürmortlarda nesnelere, sadece fiziksel varlıklar olarak değil, aynı zamanda sembolik veya duygusal anlamlar yüklenen unsurlar olarak da resmedilebilir. Kompozisyonel düzenlemeler, nesnelere sembolik anlamlarını vurgulayabilir veya izleyiciye farklı bir bakış açısı sunabilir. Örneğin, bir natürmort resmindeki meyve ve çiçekler, yaşamın geçiciliğini ve doğanın döngüsünü temsil edebilir. Bu sembolizm, resmin daha derin bir anlam katmasına yardımcı olur.

Natürmort resimlerinde kullanılan kompozisyonel seçimler, resmin güzellik ve anlamını ön plana çıkarır. Görsel denge, odak noktası, perspektif, düzen ve anlatım gibi faktörler, izleyicinin resmin daha derinlemesine anlayışını artırır ve eserin iz bırakıcı bir sanat eseri olmasına yardımcı olur. Sanatçılar, bu kompozisyonel unsurları ustaca kullanarak natürmort resimlerini etkileyici ve anlamlı hale getirirler. Natürmortlar, sanatın güzellik ve ifade gücünü bir araya getiren benzersiz bir sanat formu olarak devam eder ve kompozisyon, bu sanatın temel taşlarından biridir.

4.2. İç Mekân Natürmortlarında Perspektif Kullanımı

İç mekân natürmortlarında perspektif kullanımı, resimdeki nesnelere üç boyutlu bir etki ile algılanmasını sağlar. Perspektif, resimde derinlik hissi yaratır ve nesnelere uzaklık ve boyutlarını gerçekçi bir şekilde ifade etmeye yardımcı olur. Şimdi iç mekân natürmortlarında perspektif kullanımının önemini ve etkilerine değinelim.

- **Derinlik ve Hacim İlüzyonu:** Perspektif, iç mekân natürmortlarında resmin gerçekçi bir şekilde algılanmasını sağlar. Doğru perspektif kullanımıyla, resimdeki nesnelere uzaklık, boyut ve konumları doğal bir şekilde aktarılır. Bu sayede, resmin içindeki nesnelere arasında derinlik ve hacim ilüzyonu yaratılır.

- **Uzaklık ve Yükseklik:** Perspektif, iç mekânda yer alan nesnelere uzaklık ve yükseklik farklarını vurgular. Doğru perspektif kullanılarak, uzakta bulunan nesnelere daha küçük ve daha az belirgin olarak resmedilirken, daha yakında olan nesnelere daha büyük ve daha detaylı bir şekilde resmedilir. Bu, izleyicinin resimdeki mekânı daha gerçekçi bir şekilde algılamasına olanak tanır.

- **Bakış Noktası:** Perspektifte, doğru bakış noktası seçimi büyük önem taşır. Bakış noktası, izleyicinin resmi gördüğü açıyı ve nesnelere resimdeki düzenini belirler. Sanatçılar, nesnelere nasıl yerleştirildiği ve perspektifin nasıl oluşturulduğıyla izleyicinin gözünü belirli bir yöne çekebilir ve belirli bir atmosfer ve etki yaratabilir.

- **Doğal ve İlginç Kompozisyonlar:** Perspektif, iç mekân natürmortlarında doğal ve ilginç kompozisyonların oluşturulmasına olanak tanır. Sanatçılar, nesnelere odak noktasına göre farklı açılardan ve perspektiflerle resmederek resme derinlik katabilirler. Bu, izleyicinin resmi daha etkileyici ve estetik olarak algılamasına yardımcı olur.

- **Atmosfer ve Anlam:** Perspektif, iç mekân natürmortlarında resmin atmosferini ve içerdiği anlatımı etkiler. Örneğin, bir iç mekân natürmortunda, bir pencereden gelen ışığın yansımaları ve perspektif kullanımıyla resme bambaşka bir atmosfer ve duygusal derinlik kazandırılabilir. Perspektif, nesnelere mekândaki ilişkilerini ve anlamını vurgulayarak, resmin içindeki hikayeyi daha iyi anlatma imkanı verir.

İç mekân natürmortlarında perspektif kullanımı, resimdeki nesnelere üç boyutlu bir etki ile algılanmasını sağlar. Doğru perspektif, resmin gerçekçi ve etkileyici bir şekilde

algılanmasını sağlarken, resimdeki mekânın derinlik ve hacim ilüzyonunu yaratır. Sanatçılar, perspektifi doğru bir şekilde kullanarak iç mekân natürmortlarında atmosferi ve anlatımı güçlendirebilirler ve izleyiciyi resmin içine çeken etkileyici kompozisyonlar oluşturabilirler. Perspektif, iç mekân natürmortlarının güzellik ve anlamını artıran önemli bir görsel araçtır.

5. İÇ MEKÂNDANATÜRMORTUN TOPLUMSAL VE KÜLTÜREL BAĞLAMI

5.1. Natürmort Resimlerin Sosyal ve Kültürel İşlevleri

Natürmort resimler, sanat tarihi boyunca çeşitli sosyal ve kültürel işlevlere sahip olmuş önemli sanat eserleridir. Natürmortlar, sadece nesnelerin güzel bir şekilde resmedilmesiyle sınırlı kalmaz, aynı zamanda sanatçıların duygusal ifadesini, toplumun değerlerini ve kültürel zenginliğini yansıtan derin anlamlara da sahiptir.

- **Görsel Anlatım ve Duygu İfadesi:** Natürmort resimler, sanatçıların iç dünyalarını ve duygusal durumlarını yansıttığı bir platformdur. Nesnelerin düzenlenme şekli, ışık kullanımı ve renk seçimi gibi kompozisyonel tercihler, sanatçının duygusal bir anlatım oluşturmasını sağlar. Natürmortlar, içerdiği sembolik nesnelerle izleyicilere sanatçının duygusal dünyasına dokunan bir deneyim sunar.

- **Sosyal ve Politik Mesajlar:** Natürmort resimler, bazen toplumsal ve politik mesajların iletilmesi için bir araç olarak kullanılır. Özellikle 17. yüzyılda Hollanda'da popüler olan vanitas natürmortları, hayatın geçiciliği, ölümün kaçınılmazlığı ve dünyevi zenginliklerin boşluğu gibi evrensel konuları sembolik nesnelerle anlatır. Bu tür resimler, izleyicilere hayatın anlamsızlığını ve içsel değerlere yönelmeye yönlendiren bir mesaj verir.

- **Toplumsal Zenginlik ve Refah Göstergesi:** Natürmortlar, tarihsel olarak zenginlik ve refah sembolü olarak görülmüştür. Özellikle 17. yüzyılda Avrupa'da yaygın olan natürmortlar, zengin tüccarların ve soyluların lüks yaşantılarını yansıtırken, aynı zamanda servetlerini sergilemelerinin bir yolu olarak da kullanılmıştır. Bu dönemdeki natürmortlar, değerli nesnelerin ve egzotik malzemelerin gösterişli bir şekilde resmedilmesiyle dikkat çeker.

- **Kültürel ve Tarihsel Belge:** Natürmort resimler, tarihsel ve kültürel belgeler olarak da önemli bir işleve sahiptir. Resimdeki nesneler, o döneme ait yaşam tarzını, modaları, iç mekân düzenlemelerini ve toplumun değerlerini yansıtır. Bu tür resimler, geçmişe dair bir görsel kaynak olarak tarihçilere ve araştırmacılara önemli bilgiler sunar.

- **Estetik ve Estetik Değerin İfadesi:** Natürmort resimler, güzellik ve estetik arayışının bir ifadesi olarak değerlendirilir. Sanatçılar, nesnelere estetik bir düzen içinde resmederek, izleyicilere görsel olarak çekici ve estetik bir deneyim

sunarlar. Natürmortlar, iç mekânlara ve mekânların süslenmesine de katkı sağlayarak estetik değerin önemini yansıtır.

- **Doğal Dünya ve Bilgi:** Natürmort resimler, doğal dünyayı ve çeşitli nesnelere detaylarını tanımak ve anlamak için bir kaynak olarak da kullanılır. Sanatçılar, bitkileri, meyveleri, çiçekleri, böcekleri ve diğer nesnelere gerçekçi bir şekilde resmederek izleyicilere doğal dünya hakkında bilgi verirler. Özellikle botanik ve tıp alanında çalışan kişiler için natürmortlar, tanımlama ve öğrenme aracı olmuştur.

Sonuç olarak, natürmort resimlerin sosyal ve kültürel işlevleri, sanatçıların duygusal ifadesinden toplumsal ve politik mesajların iletilmesine, tarihsel belge niteliğinden estetik değerin ifadesine kadar çeşitlilik gösterir. Natürmortlar, sanat tarihinde önemli bir yere sahip olan ve insanlık tarihindeki farklı dönem ve kültürlerle dair önemli bir görsel kaynak oluşturan değerli sanat eserleridir.

5.2. İç Mekân Natürmortunun Tüketim ve Gösteri Kültüründeki Rolü

İç mekân natürmortu, tüketim ve gösteri kültüründe önemli bir rol oynamaktadır. Görsel sanatların içinde yer alan natürmort resimleri, özellikle iç mekân natürmortları, tüketim toplumunun ve gösteri kültürünün birçok yönünü yansıtır ve etkiler.

- **Tüketim ve Estetik Değer:** İç mekân natürmortları, tüketim toplumunun bir ürünüdür ve görsel estetik değerlerin ön plana çıktığı bir sanat türüdür. Tüketicilerin güzellik ve estetik arayışlarına hitap eden bu tür resimler, iç mekânlardaki lüks, değerli ve zarif nesnelere görsel zenginliğini yansıtır. İzleyicileri güzellik ve zarafetle etkilemeyi amaçlayan iç mekân natürmortları, tüketim kültüründeki estetik talepleri karşılamak adına özel bir yer tutar.

- **Gösteriş ve Prestij:** İç mekân natürmortları, gösteri kültüründe prestij ve statü sembolü olarak işlev görebilir. Resimlerde yer alan lüks mobilyalar, değerli mücevherler, egzotik bitkiler ve pahalı dekoratif nesnelere, izleyicilere gösterişli ve prestijli bir yaşantının yansımalarını sunar. Bu tür resimler, sosyal statüyü vurgulamak ve üstünlük hissi uyandırmak için kullanılabilir.

- **Tüketim ve Mal Sahipliği:** İç mekân natürmortları, tüketim kültüründe mal sahipliği ve tüketim alışkanlıklarının simgelerini yansıtabilir. Resimlerdeki nesnelere, tüketim toplumunun önemli bir parçası olan ve mal

sahipliğiyle özdeşleştirilen nesnelere temsil eder. Bu resimler, tüketim çılgınlığının ve toplumdaki mülkiyet algısının bir yansıması olarak görülebilir.

- **Tüketim Kültüründeki Nefret ve Eleştiri:** Bazı iç mekân natürmortları, tüketim kültüründeki aşırı tüketim, israf ve gösterişe eleştirel bir yaklaşımı yansıtabilir. Vanitas natürmortları gibi resimler, yaşamın geçiciliğini ve dünyevi zenginliklerin anlamsızlığını sembolik nesnelere vurgulayarak tüketim kültüründeki boşluğa ve israfa eleştirel bir bakış açısı sunar.

- **Reklam ve Pazarlama Araçları:** Günümüzde iç mekân natürmortları, reklam ve pazarlama dünyasında da kullanılan etkili bir görsel araçtır. Özellikle ev dekorasyonu, mobilya, mücevher ve lüks tüketim ürünleri gibi alanlarda iç mekân natürmortları, ürünlerin cazibesini ve estetik değerini vurgulamak için kullanılır.

- **İmaj ve Algı Yönetimi:** İç mekân natürmortları, bir marka, şirket veya ünlü kişi için imaj ve algı yönetiminde de kullanılabilir. Örneğin, bir lüks otelin tanıtımında kullanılan iç mekân natürmortları, otelin şıklığını ve konforunu vurgulayarak potansiyel müşterilerin algısını yönlendirebilir.

İç mekân natürmortları, tüketim ve gösteri kültürünün önemli bir parçasıdır. Bu resimler, tüketim toplumunun estetik arayışlarına hitap ederken, aynı zamanda gösteriş, prestij ve statü sembolleri olarak işlev görebilir. Ayrıca, tüketim kültüründeki eleştirileri ve mesajları yansıtarak toplumdaki mal sahipliği algısına ve tüketim alışkanlıklarına da bir ayna tutabilir. Tüm bu faktörler, iç mekân natürmortlarının görsel sanatlar içindeki önemli konumunu ve tüketim ve gösteri kültüründeki rolünü belirler.

6. NATÜRMORT RESİM SANATINDA İÇ MEKÂNIN DEĞİŞEN ALGISI

6.1. Modernizm ve Natürmort Resimlerde İç Mekânın Yeniden Tanımlanması

Modernizm, 19. ve 20. yüzyıllarda sanat, kültür ve toplumda köklü değişimlerin yaşandığı bir dönemdir. Bu dönemde, sanatçılar geleneksel kuralları reddederek yeni ifade biçimleri arayışına girmişlerdir. Aynı zamanda iç mekân natürmort resimlerinde de önemli değişimler yaşanmış ve iç mekânın yeniden tanımlanması süreci başlamıştır. Modernizm döneminde, Natürmort resimlerde, iç mekânın tanımlanması şu şekilde olmuştur;

- **Görsel Dil ve Tekniklerde Yenilikler:** Modernizm dönemi, resim sanatında yeni görsel dillere ve tekniklere açık olmayı vurgulamıştır. Natürmort resimlerinde, geleneksel gerçekçilikten uzaklaşarak soyutlamaya yönelik yaklaşımlar ortaya çıkmıştır. Sanatçılar, iç mekânı yalın ve soyut bir şekilde betimleyerek, nesnelerin biçimlerini ve renklerini deneysel bir tarzda ifade etmişlerdir.

- **Kompozisyon ve Perspektifte Yenilikler:** Modernist sanatçılar, natürmort resimlerinde kompozisyon ve perspektif kurallarını kırarak alışılmadık açılardan iç mekânları yansıtmışlardır. Geometrik şekiller ve keskin açılar, iç mekânlara yeni bir perspektif getirmiştir. Aynı zamanda, resimdeki nesnelerin düzenlenme biçiminde de daha deneysel ve özgür yaklaşımlar benimsenmiştir.

- **Renk ve Işıқта Yenilikler:** Modernizm döneminde renk ve ışık, natürmort resimlerinde önemli bir rol oynamıştır. Sanatçılar, iç mekânları canlı renkler ve dramatik ışık kullanımıyla yansıtarak, resimlere duygusal ve psikolojik bir boyut katmışlardır. Renklerin kullanımı ve ışık efektleri, iç mekânlara yeni bir atmosfer ve anlam katmıştır.

- **İç Mekânın Psikolojik Boyutu:** Modernizm döneminde, iç mekân natürmort resimleri, nesnelerin dış görünüşünün ötesinde psikolojik bir boyut kazanmıştır. Sanatçılar, iç mekânlarda nesnelere yalnızlık, melankoli, hüzn gibi duygusal durumları ifade eden semboller olarak kullanmışlardır. İç mekânlardaki nesnelere, izleyicilere sanatçının iç dünyasını yansıtan sembolik anlamlar taşımıştır.

- **Modern Yaşamın Yansıması:** Modernizm dönemi, sanatın gerçek hayatla daha sıkı bağlar kurduğu bir dönem olmuştur. İç mekân natürmortlarında, modern yaşamın ve şehir hayatının yansımalarına rastlanır. Sanatçılar, iç

mekânlarda modern mobilyalar, teknolojik nesnelere ve kentsel yaşamın unsurlarını resimlerine taşımışlardır.

- **Anlamın Değişimi ve Çeşitliliği:** Modernizm döneminde, natürmort resimlerinde iç mekânın anlamı değişmiş ve çeşitlenmiştir. İç mekânlar artık yalnızca statik ve sessiz alanlar olmaktan çıkmış, izleyicilere karmaşık duygular ve anlamlar sunan canlı ve dinamik mekânlar haline gelmiştir. İç mekânlar, içerdiği nesnelere ve kompozisyonel tercihlerle izleyicilere farklı duygusal ve sembolik deneyimler yaşatmıştır.

Modernizm dönemi, natürmort resimlerde iç mekânın yeniden tanımlandığı ve yeni anlamlar kazandığı bir dönemdir. Sanatçılar, iç mekânlarda görsel dil, kompozisyon, renk ve ışık kullanımında yenilikçi yaklaşımlar benimseyerek iç mekân resimlerini estetik ve psikolojik açıdan zenginleştirmişlerdir. İç mekânın anlamı, modernizm döneminde sadece nesnelere yansıtıldığı bir mekân olmaktan çıkarak sanatçının iç dünyasını ve toplumsal gerçekliği yansıtan bir platform haline gelmiştir. Bu dönemde ortaya çıkan iç mekân natürmortları, sanatın evrimi ve toplumun değişen değerleriyle uyum içinde olmuş, sanatın yeni ifade biçimlerine açık olduğunu göstermiştir.

6.2. Postmodern Yaklaşımlar ve İç Mekân Natürmortunun Çağdaş Yorumları

Postmodernizm, 20. yüzyılın ikinci yarısında modernizme karşı bir tepki olarak ortaya çıkan ve sanatta, kültürde ve felsefede radikal değişiklikler getiren bir akımdır. Postmodern sanat, geleneksel kuralları reddederken, çoklu anlamlılık, alıntı, parodi ve ironi gibi özellikleri benimseyerek yeni bir ifade biçimi arayışına girmiştir.

- **Çoklu Anlamlılık ve İroni:** Postmodernizm, sanatta çoklu anlamlılığın önemini vurgular. İç mekân natürmortlarında da nesnelere ve kompozisyonlar aracılığıyla farklı anlamların eşzamanlı olarak ifade edildiği görülür. Nesnelere ve iç mekânın düzenlemesi, izleyicilere farklı yorumlama imkanları sunar. Aynı zamanda iç mekân natürmortlarında sıklıkla ironi ve parodi öğeleri kullanılarak geleneksel sanat anlayışına karşı eleştirel bir tavır sergilenir.

- **Alıntı ve Referanslar:** Postmodern sanat, diğer sanat eserlerine, popüler kültür unsurlarına ve tarihsel referanslara sıkça başvurur. İç mekân natürmortlarında da sanat tarihinden alıntılar, ünlü sanatçıların eserlerine göndermeler ve günlük hayattan popüler nesnelere atıflar görülebilir. Bu şekilde iç

mekân natürmortları, diğer sanat eserleri ve kültürel unsurlarla etkileşime girerek yeni bir anlam boyutu kazanır.

- **Değişen Algı ve Gerçeklik:** Postmodernizm, gerçekliğin tek ve sabit bir olgu olmadığını vurgular. İç mekân natürmortlarında da gerçeklik ve algı kavramları sorgulanır. Sanatçılar, iç mekânlarda nesnelere ve mekânı öznel bir şekilde tasvir ederek, izleyicinin algısını şaşırtabilirler. Gerçeklikle oynayarak ve farklı perspektiflerle iç mekânları yeniden tanımlayabilirler.

- **Teknoloji ve Dijital Sanatın Etkisi:** Postmodernizm döneminde teknolojinin gelişmesi, sanatçılara yeni ifade biçimleri sunmuştur. İç mekân natürmortları, dijital sanat teknikleriyle birleştirilerek çağdaş bir yorum kazanabilir. Sanatçılar, dijital ortamda iç mekânları oluşturarak sıra dışı kompozisyonlar ve efektlerle izleyicilere yeni deneyimler yaşatabilirler.

- **Kültürel Kimlik ve Çeşitlilik:** Postmodernizm, kültürel kimlik ve çeşitliliğin önemini vurgular. İç mekân natürmortları, farklı kültürlerden gelen nesnelere ve motifleri içererek kültürel çeşitliliği yansıtabilir. Bu tür resimler, iç mekânın kimlik ve kimliksizlik kavramlarını sorgulayarak kültürel farklılıkları vurgular.

- **Ekoloji ve Sürdürülebilirlik:** Postmodernizm döneminde, çevre bilinci ve sürdürülebilirlik kavramları önem kazanmıştır. İç mekân natürmortlarında, doğal nesnelere ve çevre dostu materyallerin kullanımı artabilir. Sanatçılar, iç mekânlarda doğal çevreye ve ekolojiye dair mesajlar içeren resimler oluşturarak izleyicilere çevre bilincini hatırlatabilirler.

Sonuç olarak, postmodernizm döneminde iç mekân natürmortu, geleneksel sanat anlayışından uzaklaşarak çoklu anlamlılık, alıntı, referanslar, teknoloji kullanımı ve çevre bilinci gibi postmodern özellikleri içeren çağdaş bir yorum kazanmıştır. Sanatçılar, iç mekânlarda farklı bakış açıları ve ifade biçimleriyle izleyicilere yenilikçi deneyimler sunmuş ve iç mekân resmindeki klasik kalıpları kırarak sanatın evrimine katkı sağlamışlardır. Bu sayede iç mekân natürmortu, postmodernizmin özgün ve çeşitli bir ifade aracı olarak önemli bir yere sahip olmuştur.

7. NATÜRMORT SANATINDA İÇ MEKÂNIN DİĞER SANAT DİSİPLİNLERİYLE İLİŞKİSİ

7.1. Natürmort Resim ve Heykel Sanatı Arasındaki Paralellikler ve Farklılıklar

Natürmort resim ve heykel sanatı, görsel sanatlar alanında önemli ve etkileyici iki disiplindir. Her ikisi de nesnelerin ve objelerin estetik ve duygusal yönlerini sanatsal bir biçimde ifade etmeyi amaçlar. Ancak, natürmort resim ve heykel sanatı arasında bazı paralellikler ve farklılıklar bulunmaktadır.

Paralellikler:

Nesnelerin Estetik Değerinin İfadesi: Hem natürmort resim hem de heykel sanatı, nesnelerin estetik değerini vurgulamayı hedefler. Sanatçılar, nesnelerin biçimlerini, dokularını, renklerini ve ışık-gölge efektlerini ustalıkla kullanarak, izleyiciye estetik bir deneyim sunarlar.

- **Nesnelerin Realizasyonu:** Her iki sanat türü de nesnelere gerçekçi bir şekilde tasvir etme amacı güder. Natürmort resimde, sanatçılar tuval üzerinde nesnelere gerçek hayattaki gibi resmederken, heykel sanatında da nesnelerin biçimi ve detayları üç boyutlu bir şekilde verilir.
- **Simgesel ve Duygusal İfade:** Natürmort resim ve heykel sanatı, sadece nesnelerin fiziksel görünüşünü değil, aynı zamanda sembolik ve duygusal anlamlarını da ifade edebilir. Sanatçılar, nesnelere belirli bir konsept veya tema etrafında düzenleyerek, izleyicilere farklı duygusal ve sembolik deneyimler yaşatabilirler.
- **Doğal Dünyanın Tanınması:** Her iki sanat türü de doğal dünyadaki nesnelere ve objelere merkeze alır. Natürmort resimde, bitkiler, çiçekler, meyveler ve diğer doğal nesnelere sıkça kullanılırken, heykel sanatında da doğal taşlar, ağaçlar ve diğer malzemeler kullanılabilir.

Farklılıklar:

- **Sanat Malzemesi:** En temel farklılık, natürmort resmin düz bir yüzey üzerine yapılan iki boyutlu bir sanat eseri olduğu halde, heykelin üç boyutlu bir sanat eseri olmasıdır. Natürmort resim, tuval üzerine boya kullanılarak

yapılırken, heykel sanatında çeşitli malzemeler (taş, ahşap, bronz, seramik vb.) kullanılarak üç boyutlu objeler oluşturulur.

- **Algılama ve Bakış Açısı:** Natürmort resimler, izleyici tarafından düz bir yüzey üzerinde görülen bir sanat eseridir ve belirli bir bakış açısıyla algılanır. Heykeller ise fiziksel varlıklar olarak mekânı işgal eder ve izleyici etrafında dolaşarak farklı açılardan görülebilir.

- **Sanatçının Yaklaşımı:** Natürmort resimler, sanatçının resim tekniklerini ve boya kullanımını vurgularken, heykel sanatı, sanatçının nesneyi mekânda biçimlendirme ve işleme yeteneğini vurgular. Heykel sanatçısı, nesneyle fiziksel olarak etkileşime girerek onu şekillendirirken, ressam nesneyi doğrudan tuval üzerinde yaratır.

- **Mekân ve Çevreyle İlişki:** Natürmort resim, iç mekânda veya dış mekânda belirli bir kompozisyonla oluşturulabilir. Ancak, heykeller, genellikle mekâna göre özel olarak tasarlanır ve çevreyle etkileşime girer. Heykel, mekânda somut bir varlık olarak yer alır ve mekânın özellikleriyle bir bütün halinde algılanır.

Sonuç olarak, natürmort resim ve heykel sanatı, görsel sanatlar alanında benzer ama aynı zamanda farklılıkları olan iki önemli disiplindir. Her ikisi de nesnelere ve objelerin estetik ve sembolik yönlerini ifade etmeyi hedeflerken, farklı sanat malzemeleri, boyutlar ve algılama biçimleriyle ayrılırlar. Natürmort resim, iki boyutlu bir yüzeyde nesnelere gerçekçi bir şekilde resmederken, heykel sanatı üç boyutlu nesnelere mekânda var olmasını sağlar. Bu farklılıklar, her iki sanat türünün kendine özgü bir ifade biçimi ve estetik deneyim sunmasını sağlar.

7.2. İç Mekân Natürmortunun Fotoğraf ve Video Sanatında Yansımaları

İç mekân natürmortu, geleneksel resim ve heykel sanatının yanı sıra modern zamanlarda fotoğraf ve video sanatında da önemli bir yere sahip olmuştur. Fotoğraf ve video sanatçıları, iç mekân natürmortunu kullanarak estetik, sembolik ve anlamlı çalışmalar ortaya koyarlar.

- **Fotoğraf Sanatında İç Mekân Natürmortu:** Fotoğrafçılar, iç mekân natürmortunu fotoğraflarda estetik bir şekilde yakalarlar. Fotoğraflar, nesnelere ışık ve gölge oyunları ile renklerinin uyumlu bir biçimde kaydedilmesini sağlar. Natürmort fotoğrafları, hassas kompozisyon ve perspektif seçimleri ile güçlü

bir görsellik oluştururlar. Fotoğrafçılar, iç mekânları dikkatli bir şekilde düzenleyerek ve nesnelere anlamlı bir şekilde yerleştirerek izleyicilere estetik bir zenginlik sunarlar.

- **Anlam Yaratma ve Sembolizm:** Fotoğrafçılar, iç mekân natürmortunu sembolik ve anlamlı bir şekilde kullanarak derin duygusal ifadeler ortaya koyabilirler. Nesnelere ve iç mekânın düzenlenmesi, fotoğrafın altında yatan tematik ve sembolik anlamları ifade edebilir. Fotoğraf sanatında iç mekân natürmortu, özellikle kişisel deneyimlerin, anıların ve duygusal bağların ifadesinde güçlü bir araç olarak kullanılabilir.

- **Dijital Manipülasyon ve Yenilikçi Yaklaşımlar:** Dijital teknolojinin gelişmesi, iç mekân natürmortunun fotoğraf sanatında daha yenilikçi bir şekilde kullanılmasını sağlamıştır. Fotoğrafçılar, dijital manipülasyon ve efektlerle iç mekân natürmortlarına farklı boyutlar ve anlamlar ekleyebilirler. Fotoğrafın düzenlenmesi ve renk tonları üzerinde yapılan çalışmalarla, iç mekânın atmosferi ve anlatımı güçlendirilebilir.

- **Video Sanatında İç Mekân Natürmortu:** Video sanatı, iç mekân natürmortunu hareketli görüntülerle yansıtmaya fırsatı sunar. Video sanatçıları, iç mekânlardaki nesnelere ve mekânları farklı açılardan çekerek, dinamik bir kompozisyon oluştururlar. İç mekân natürmortu, video sanatında zamana ve harekete bağlı olarak farklı anlamlar ve deneyimler yaratabilir.

- **Hikaye Anlatımı ve Duygu Yansıma:** İç mekân natürmortunun video sanatında kullanımı, hikaye anlatımı ve duygusal ifadelerin güçlü bir aracı olarak ortaya çıkabilir. Video sanatçıları, iç mekânlardaki nesnelere düzenlenmesi ve hareketiyle izleyicilere derin bir anlatım ve duygu yansıtabilirler. İç mekân natürmortu, video sanatında soyut ve psikolojik bir anlam taşıyabilir.

- **Toplumsal ve Çevresel Mesajlar:** Fotoğraf ve video sanatçıları, iç mekân natürmortunu toplumsal ve çevresel mesajların ifadesinde kullanabilirler. Özellikle sürdürülebilirlik ve tüketim kültürü gibi konular, iç mekân natürmortuyla çarpıcı bir şekilde yansıtılabilir.

Sonuç olarak, iç mekân natürmortu, fotoğraf ve video sanatında görsel bir zenginlik ve anlam ifadesi sağlayan güçlü bir araçtır. Fotoğraf sanatında estetik ve sembolizm yaratmak için kullanılırken, video sanatında hikaye anlatımı ve duygusal yansımaların

güçlü bir aracı olarak işlev görür. Hem fotoğraf hem de video sanatında iç mekân natürmortunun kullanımı, sanatçıların kendine özgü ifade biçimlerini ve sanatsal anlatılarını güçlendiren önemli bir öğedir.

8. FLAMAN SANATINDA NATÜRMORT-MEKAN İLİŞKİSİ

Flaman sanatı, 15. ve 17. yüzyıllar arasında Flaman bölgelerinde (bugünkü Belçika, Hollanda ve kuzey Fransa) gelişen ve büyük bir etki yaratan bir sanat akımıdır. Bu dönem, Flaman Rönesansı'nın en parlak ve üretken olduğu dönem olarak kabul edilir. 16. yüzyılda özellikle Antwerp kenti, Flaman sanatının en önemli sanatçılarının ve aydınlarının yaşadığı ve eserlerini ürettiği bir sanat merkezi haline gelmiştir.²⁴ Bu dönemde Flaman sanatçılar, natürmort resimleriyle mekan ilişkisini araştırmış ve bu türde dikkate değer eserler üretmiştir. Örneğin, Hollandalı zenginler portreleri dışında yer döşemeleri, halıları, mobilyaları ya da meyve kaselerini gösteren natürmortlara sahip olmaktan gurur duymuştur.²⁵ Flaman sanatında natürmort, iç mekanlarında düzenlenen kompozisyonlarla ifade edilen bir resim türüdür. Flaman sanatında natürmort, gerçekçi ve ayrıntılı bir şekilde çeşitli nesnelere betimlendiği eserlerdir. Bu eserler genellikle iç mekanlarda oluşturulur ve çiçekler, meyveler, yiyecekler, kitaplar, müzik aletleri ve diğer objeler gibi nesnelere içerir. Flaman sanatçılar, natürmortlarında objelerin dokusunu, formunu ve renklerini ustalıkla yakalamışlardır. Flaman ressam Hans Memling bir resminde genç bir adamın arkasında vazodaki çiçekleri resmetmiştir. Bu tür resimler, genellikle zengin sınıfın evlerinde dekorasyon olarak sergilenmiştir.

²⁴ Nilüfer Şen, "İklim ve Sanat Bağlamında İklimin Rönesans Resim Sanatına Etkisi", İTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Sanat Tarihi Anabilim Dalı, 2017, s.98.

²⁵ Onur Karaalioğlu, "17. ve 18. Yüzyılda Flaman Resim Sanatında Avcılık Natüromortları", DOI, C:7, S: 48, 2018, s.912.

Görsel 12. Hans Memling (1430 – 1494), vazodaki çiçekler (1485)

Flaman sanatında natürmortların iç mekanlarla ilişkisi oldukça önemlidir. Natürmortlar, genellikle zengin, dekoratif ve ayrıntılı bir mekânda sunulur. Bu mekanlar, sanatçının becerisini ve zenginliklerini sergilemek için tasarlanmıştır. İç mekanların mobilyaları, halıları, duvar süslemeleri ve diğer dekoratif unsurları, natürmortların atmosferini ve karakterini belirler. Nesnelere, günümüzdeki gibi kullanım alanlarının dışarısında kullanıldığında veya yerleri değiştiğinde bizim düşünce tarzlarımızda farklılıkların ortaya çıktığını görebiliriz.²⁶

Flaman natürmortlarında, nesnelere genellikle bir masa veya raf üzerine düzenlenmiştir. Bu düzenleme, nesnelere bir araya getirilmesiyle bir kompozisyon oluşturulurken, mekânın derinliği ve perspektifi dikkate alınır. İç mekânın detayları, natürmortun gerçekçiliğini artırırken, mekânın atmosferini ve karakterini yansıtmaya yardımcı olur. Flaman sanatında natürmortlar, genellikle bir anlam katmanı taşır. Nesnelere, sembolik veya dini anlamlar taşıyabilir. Örneğin, çiçekler doğal bir güzelliği temsil ederken, ölü doğa nesnelere geçiciliği ve ölümü sembolize edebilir.²⁷ Bu sembolik anlamlar, iç mekânın düzenlenişiyle birlikte eserin derinliğini artırır. Flaman natürmortlarında mekân, nesnelere sergilendiği bir ortam olarak önemli bir rol oynar. İç mekânın dokusu, renkleri, aydınlatması ve dekorasyonu, natürmortun atmosferini ve

²⁶Yakut, a.g.e, s.10.

²⁷Karaalioglu, a.g.e., s.913.

duygusal etkisini belirler. Flaman sanatçılar, bu unsurları ustalıkla kullanarak natürmortlarında gerçekçi bir mekân yaratır ve izleyiciyi bu ortama çeker. Flaman sanatında natürmort, zenginlik, bolluk ve geçicilik gibi temaları yansıtır. Bu tür, 17. yüzyılda Hollanda Rönesansı döneminde özellikle popülerlik kazandı. Hollanda, o dönemde ticaretin merkezi haline gelmiş ve zenginlik ve refahın sembolü olmuştu. Bu dönemde Flaman sanatçılar, natürmortlarında gerçekçi betimlemelerle zenginlik ve bolluğu yansıtırken, geçiciliği ve hayatın kırılganlığını da vurgulamışlardır. Hollanda natürmortları genellikle zenginlerin dünyasına özgü nesnelere betimler. Bu nesnelere, kristal bardaklar, gümüş takımlar, egzotik bitkiler, kıymetli porselenler gibi zenginliği sembolize eden unsurlardan oluşan bir bütündür. Natürmort sanatçıları, bu nesnelere büyük bir ustalıkla resmetmekle kalmamış, aynı zamanda gelecekteki ölümü de düşünerek her ayrıntıyı titizlikle tuvale aktarmışlardır. Sanatçılar, bu nesnelere zenginlik ve ihtişamını vurgularken, aynı zamanda dünyevi zenginliklerin geçiciliğini ve insanın ölümlülüğünü de anlatmışlardır. Örneğin, Jean-Baptiste Monnoyer, İtalyan ve Flaman natürmort geleneğini birleştirerek lüks nesnelere, zengin çiçekler ve meyve sebzeleri eserlerinde kullanmıştır. Bu natürmortlar Fransız Kraliyet ailesinin ilgisini çekmiş ve Paris'teki sanat Akademisi tarafından da sergilenmiştir.²⁸

Görsel 13. Jean – Baptiste, monnoyer (1636 – 1699), çiçek sepeti natürmortu. (1690)

²⁸Topal, a.g.e, s.40.

Natürmortlar, zenginlerin yaşam tarzını yansıtan ve dünyevi zenginliklere odaklanan bir görsel deneyim sunmuştur.²⁹ Flaman sanatında natürmort-mekân ilişkisi, iç mekanın önemini ve nesnelere olan etkileşimini vurgular diyebiliriz. Mekân, nesnelere sergilendiği bir ortam olarak natürmortun atmosferini ve anlamını belirlerken, natürmort da mekâna zenginlik ve derinlik katar. Bu ilişki, Flaman sanatının natürmortlarında sanatçıların ustalıklarla kullandığı bir özelliktir. Bugün, Flaman sanatında natürmortlar hâlâ ilgi çeken bir sanat türü olarak varlığını sürdürmektedir. Bu eserler, iç mekanların atmosferini ve karakterini yansıtırken, nesnelere detaylı betimlemeleriyle gerçekçilik ve ustalığı sergiler. Flaman natürmortları, sanat tarihindeki önemli bir döneme ve sanatsal mirasa dair değerli bir kaynaktır.

²⁹Karaaliolu, *a.g.e.*, s.913.

9. ROMANTİZİMDEN 20. YY'A KADAR NATÜRMORT'TA MEKAN

Natürmort, resim sanatında genellikle iç mekânlarda yer alan nesnelere durgun doğasını betimleyen bir türdür. Natürmort'un ölü doğa terimi, 17. yüzyıla kadar kullanılmamış ve Hollandalılar tarafından ilk defa ortaya atılmıştır. Ancak o dönemde natürmort için farklı bir ad kullanıldığı bilinmektedir. Natürmort, diğer terimlerle rekabet eden bir sanat türü olarak ortaya çıkmıştır. Örneğin, Hollandalı sanatçılar "fruytagie" (meyve parçası), "bancket" (büyük ziyafet), "ontbijt" (kahvaltı) gibi terimler kullanmışlardır.³⁰ Natürmortlar, nesnelere detaylı bir şekilde resmedildiği eserlerdir ve içerdikleri nesnelere aracılığıyla bir hikâyeye anlatırlar. Natürmort resimlerinde mekân, nesnelere sergilendiği bir ortam olarak büyük öneme sahiptir ve Romantizmden 20. yüzyıla kadar natürmortlarda mekânın rolü ve kullanımı önemli değişiklikler geçirmiştir. 1780'de başlayan ve Fransız devrimiyle hareketlenen Romantizm sanat akımı, 19.yüzyılın başlarında en üst seviyesine ulaşmıştır.³¹ Yani Romantizm dönemi, 18. yüzyılın sonundan 19. yüzyılın ortalarına kadar süren bir sanat hareketidir. Bu dönemde natürmortlarda mekânın kullanımı, duygusal ve sembolik anlamların vurgulanmasına odaklanmıştır. Öyleki sanat eserlerinin bir mekânda izlenmesi, fiziksel ve psikolojik etkiler açısından birçok duyuyu etkileyebilecek bir bağlantı kurabilir.³² 20.yüzyılın başlarında, natürmortun gelişimine önemli katkılarda bulunan birçok sanatçı vardı. Bu sanatçılar arasında Paul Cezanne, Paul Gauguin, Vincent van Gogh, Henri Rousseau, Marcel Duchamp, René Magritte, Giorgio Morandi ve Pablo Picasso gibi isimleri sayabiliriz. Bu sanatçılar, natürmort türünün yanı sıra Kübizm, Dadaizm, Sürrealizm gibi diğer sanat akımlarını da destekleyip geliştirdiler. Örneğin, Cezanne natürmortlarında nesnelere seçiminden çok yüzeyin ve alanın nasıl daha iyi kullanılabilmesine odaklandı. Meyveler, perdeler, katlanmış kumaşlar gibi günlük yaşamdaki nesnelere ustaca çizgi ve motiflerle, ince fırça darbeleriyle resmetti. Cezanne'in tekniği ve renk kullanımı, nesnelere daha yumuşak ve hareketli bir ifadesini sağladı. Gölgeleme ve kontrastları vurgulayarak resmin zıtlığını ortaya koydu. Cezanne'in resimlerinde en dikkat çekici nokta, çelişkili perspektif açısıyla yaratılan mekân algısıdır. Nesnelere dalgalı kumaş üzerinde birleşmiş gibi görünür. Bu etkiyi elde etmek için renk paletini sınırladı ve az sayıda hâkim renk kullandı.³³ Yine 20. yüzyılın başlarında bakıldığında, Rousseau'nun "hayali" ve "primitif" tekniği ile birlikte

³⁰ Gülay Ergindir, "17. Yüzyıldan Günümüze Resim Sanatında Limon İmgesi", Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi, Tekirdağ 2021, s.4.

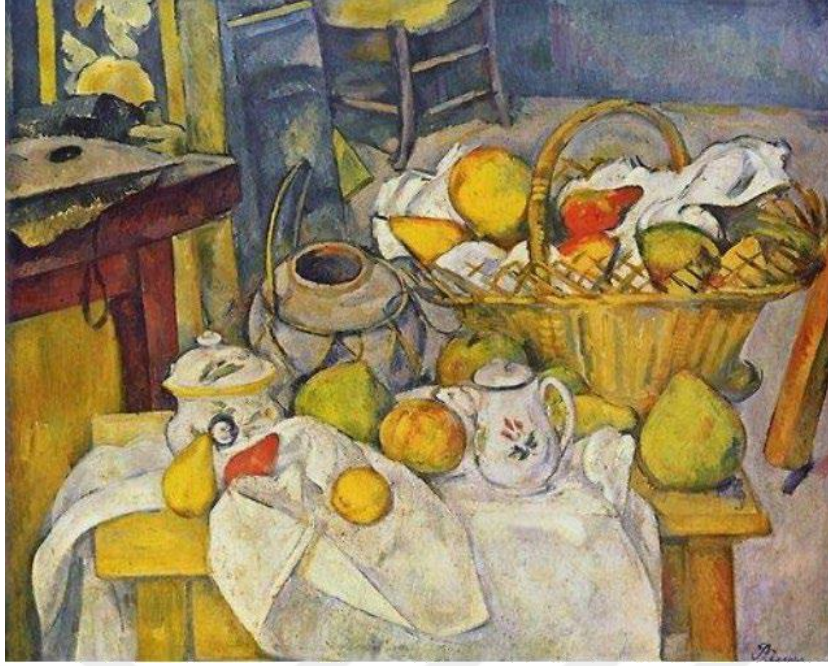
³¹ Mehmet Göktepe, "Romantizm Sanat Akımı ve Sanatçıları Üzerine Bir Değerlendirme" Journal of Arts, C:3, S:1, 2020, s.46.

³² Yakut, a.g.e,s.4.

³³ Topal, a.g.e., s.45.

ressamlar arasında ilkel bir tarza dönüş olduğu gözlenmektedir. Afrika'dan Avrupa'ya gelen heykeller, maskeler ve Japonya'dan gelen baskılı resimler, Rousseau'nun yanı sıra Picasso, Paul Klee, Andre Derain ve Raoul Dufy gibi sanatçıların ilham kaynakları oldu. Bu sanatçıların eserlerinde ilkel bir atmosfer sezilirken kendi stilizasyonları da görülmektedir. Rousseau'nun resimlerinde temel formlar net ve belirgin bir şekilde öne çıkar, kesin konturlar ve düzenli biçimler öne çıkar. Cezanne ve Rousseau'nun etkileri 20. yüzyılın başında sanatta yeni ufuklar açtı. Formu dağıtmak, illüzyon ve kuralsız perspektif, akışı ve sis etkisi ile Rousseau'nun kendi fantastik düşüncelerini farklı bir mantıkla düz tuvale aktarması, 20. yüzyıl sanatında kavramsal algılamayı tetikledi. Pablo Picasso, 20. yüzyılda sanatın gelişiminde önemli bir rol oynadı. Geleneksel sanattan uzaklaşarak, nesnelere biçimini bozdu ve resimde yeni bir yaratıcı yaklaşım benimsedi. Picasso'nun en radikal dönemi Kübizmdi. 1906'da Georges Braque ile birlikte Kübizmi kurdu. Bu akım, resimde illüzyonist anlayışa karşı bir tepki olarak ortaya çıktı. Picasso, "Les Demoiselles d'Avignon" adlı eserinde natüremort elemanları kullandı ve nesnelere farklı yapılarla göstererek geleneksel sanata karşı bir duruş sergiledi. Picasso'nun sanatı, nesnelere mekânda değil, kendi başına yapıtlar olarak önemli olduğu bir anlayışı yansıttı. Bu yaklaşım, modernist akımların da yolunu açtı. İlkel heykeller, maskeler ve Cezanne'ın eserleri Picasso'nun ilgisini çekti. Natüremort çalışmalarında Cezanne'ın yöntemlerini benimsedi. Picasso'nun natüremortlarının örneklerinden biri, "Bowl of Fruit and Bread on a Table" adlı eseridir. Bu eser, Cezanne'a bir saygı niteliğindedir ve kübizmin ilk dönemlerine işaret etti. Picasso'nun katkılarıyla 20. yüzyıl sanatında yeni ufuklar açıldı, geleneksel sanat anlayışı sarsıldı ve kübizm gibi önemli akımların temelleri atıldı.³⁵ Yine bu dönemin önemli kişilerinden biri de Morandi idi. Morandi, özellikle şişe ve vazoları içeren basit nesnelere resimleriyle tanınmıştır. O, genellikle nesnelere sade ve geometrik formlarını resmederken, detaylara odaklanmış ve sakin bir atmosfer yaratmıştır.

Morandi'nin natüremortları, yine de Picasso ve diğer modern sanatçılardan farklı bir yaklaşımı yansıtır. Onun eserleri, natüremort türündeki geleneksel anlayışın izlerini taşıırken, aynı zamanda kendi estetik dilini ve özgün tarzını yansıtıyordu.

Görsel 14. Paul Cezanne (1839 – 1906) , sepetli ölüdoğa. (1888 -1890)

Görsel 15. Henri Rousseau (1844 – 1910) , çiçek demeti (1909 -1910)

Görsel 16. Pablo Picasso (1881 – 1973), masadaki meyve ve ekmek kâsesi. (1909)

Görsel 17. Giorgio Morandi (1890 – 1964). natürmort, (1956)

Görsel 18. Giorgio Morandi (1890 – 1964), natürmort (1918).

Sanat nesnelere etkileyici doğası, duygusal ve zihinsel tepkilerin yanı sıra duyuusal deneyimleri de içerir. Bu deneyimler, izleyicinin görsel, işitsel ve dokunsal duyuularını harekete geçirerek zengin ve derin bir etki yaratır. Sanat eserlerinin izlenmesi,

kişinin estetik duygularını uyarırken aynı zamanda duyuşsal algısını genişletebilir ve farklı bir bilinç haline geçiş yapmasına yardımcı olabilir. Böylece, bir mekanda sanat nesnesini izlemek, izleyicilerin duyuşsal, fiziksel ve psikolojik olarak derin bir deneyim yaşamalarını sağlayabilir.³⁴ Natürmortlar, iç mekân ortamlarında düzenlenen kompozisyonlarla ifade edilirken, mekânın atmosferi ve karakteri, resmin duyuşsal yükünü artırmak için dikkatlice tasarlanmıştır. Romantik natürmortlarında mekân, sıklıkla karanlık ve gizemli bir atmosfere sahiptir. Işık ve gölge efektleri, natürmortun dramatik etkisini artırırken, mekânın derinliği ve perspektifi duyuşsal bir anlatı oluşturmak için kullanılır. Natürmortlar, iç mekânlardaki mobilyalar, perde ve doku gibi detaylarla tamamlanarak bir hikâye anlatma amacını taşır. yüzyılın ortalarından itibaren natürmort resimlerinde mekânın kullanımı, daha gerçekçi ve ayrıntılı bir yaklaşıma doğru evrim geçirdi. Fotorealizm akımıyla birlikte natürmortlar, nesnelere gerçekçi bir şekilde betimlenmesine odaklandı ve mekân, nesnelere doğal yaşadığı ortamı daha gerçekçi bir şekilde yansıtmak için kullanıldı. Mekânın dokusu, nesnelere gerçekçilik algısını artırırken, aydınlatma ve renkler, mekânın atmosferini oluşturmada etkili bir rol oynadı. yüzyıla gelindiğinde, natürmort resimlerinde mekân anlayışı daha soyut ve deneysel bir hâl aldı. Modern sanat akımları, natürmortların şekil, renk ve kompozisyonunun dönüştüğü bir dönemi temsil etti. Kübizm, Fütürizm, Dadaizm ve Soyut Ekspresyonizm gibi akımlar, nesnelere parçalara ayrılarak farklı perspektiflerde resmedilmesi ve mekânın farklı boyutlarının kullanılmasıyla natürmortlarda yeni bir dil yarattı. Natürmortlarda mekânın anlamı ve kullanımı, sanatçıların kişisel ifadeleri ve stilistik tercihleri doğrultusunda değişiklik gösterdi. Bazı sanatçılar, mekânı nesnelere bir araya geldiği bir ortam olarak ele alırken, diğerleri mekânı soyut bir şekilde ele alarak duyuşsal bir atmosfer yaratmaya odaklandılar. Mekânın perspektifi, ışık ve gölge efektleri, renkler ve kompozisyon, natürmortun anlatmak istediği duyuşsal ve sembolik anlamları destekledi. Bugün, natürmort resimleri çeşitli tarzlar ve yaklaşımlarla hâlâ sanat dünyasında önemli bir yer tutmaktadır. Sanatçılar, mekânı nesnelere betimlendiği bir arka plan olarak kullanırken, diğerleri mekânı soyutlayarak ve değiştirerek yeni anlamlar yaratmayı amaçlar. Natürmortlar, nesnelere ve mekânın etkileşimiyle izleyicilere farklı duyuşsal, estetik ve düşünsel deneyimler sunmaya devam etmektedir.³⁵

³⁴Yakut, *a.g.e.*, s.4.

³⁵Duygu Yaprakçı-İsmail Erim Gülaçtı, "Resim Sanatındaki Natürmort Olgusunun Fotoğraf Sanatındaki Yansımaları", *Social Sciences Studies Journal (SSSJJournal)*, 2023, s.570-574.

10. GÜNÜMÜZDE NATÜRMORT

Günümüzde natürmort resim, sanat dünyasında hala ilgi çeken bir konudur. Natürmortlar, ressamın nesnelere detaylı bir şekilde betimleyerek gerçekçi bir görsel deneyim sunmasına olanak tanır. Bu resimlerde, çeşitli objelerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan kompozisyonlar, günlük hayattan veya sanatçının kişisel seçimlerinden ilham alır. Natürmort, günümüzde farklı şekillerde ele alınan bir sanat türüdür. Bu farklı yaklaşımlar, Hollandalı sanatçı Rembrandt Harmenszoon Van Rijn'in tuval üzerine yağlıboya olarak betimlediği "*Sığır İskeleti*" adlı resmin yorumlanmasındaki çeşitlilikten anlaşılabilir.³⁶

Görsel 19. Rembrandt Harmenszoon Van Rijn, sığır iskeleti, tuval üzerine yağlı boya (1657).

Rembrandt'ın "*Sığır İskeleti*" resmi, natürmort geleneğinin örneklerinden biridir ve sanatçının o dönemdeki estetik anlayışını yansıtmaktadır. Ancak günümüzde, natürmort anlayışı daha geniş bir yelpazeye yayılmıştır. Sanatçılar, farklı materyaller, teknikler ve konseptler kullanarak natürmortları yorumlarlar. Günümüzdeki natürmortlar, sadece nesnelere fiziksel özelliklerini yansıtan betimlemeler olmaktan çıkmıştır. Sanatçılar, nesnelere çevreleriyle etkileşim içinde, sembolik anlamlar taşıyan veya sosyal ve politik mesajlar ileten kompozisyonlar içinde kullanabilirler. Natürmortlar, izleyiciye günlük yaşamın ayrıntılarını gözlemleme fırsatı verirken aynı zamanda sanatçının duygusal ve düşünsel dünyasını da aktarabilir. Dolayısıyla, Rembrandt'ın "*Sığır İskeleti*" resmi, günümüzdeki natürmortların çeşitliliğini ve farklı yorumlama biçimlerini temsil eden bir örnek olarak kabul edilebilir. Bu sanat eserinin tarih öncesine uzanan geleneğinden ilham alan günümüz sanatçıları, natürmortları kendi sanatsal ifade biçimlerine uygun şekilde

³⁶Ünay, a.g.e., s.72.

yeniden şekillendirebilirler. Natürmort resminde mekân, önemli bir rol oynamaktadır. İç mekânlar, nesnelere sergilendiği bir ortam olarak natürmortun atmosferini ve karakterini belirler.³⁷ Günümüzde natürmortlarda mekân anlayışı, geleneksel yaklaşımlardan daha farklı bir şekilde ele alınabilir. Sanatçılar, mekânı soyutlayarak veya deneysel bir şekilde kullanarak yeni anlamlar ve duygusal deneyimler yaratmaya odaklanabilir.³⁸ Teknolojik gelişmelerin etkisiyle, günümüzde natürmort resimlerinde dijital sanatın da etkisi görülmektedir. Teknolojinin yenilikleri ve sanatın sınırlarının genişlemesiyle, teknik ve malzeme kullanımında çeşitliliğe gidilerek, natürmortun duvarları doldurma özelliği; mekânı, ekranları vs. doldurma özelliğini de kapsamıştır. Kimi natürmortlar canlanmış, meyveler nesnelere görüntüden kurtulup bir yerlere yerleşmiştir.³⁹ Dijital natürmortlar, dijital araçlar ve yazılımlar kullanılarak oluşturulan eserlerdir. Sanatçılar, dijital platformlarda gerçekçilikten soyutlamaya, yeni materyallerin kullanımına ve sanal mekânların keşfine kadar geniş bir yelpazede deneysel çalışmalar yapabilir. Bu dijital natürmortlar, geleneksel resim tekniklerinden farklı bir deneyim sunar ve günümüz sanat dünyasında yeni bir bakış açısı getirir. Natürmort resimlerinde mekân, sadece iç mekânlarla sınırlı kalmayabilir. Günümüz sanatçıları, dış mekânları, açık hava ortamlarını ve hatta soyut mekânları da natürmortlarda kullanabilir. Bu yaklaşım, mekânın sınırlarını genişleterek natürmortun ifade gücünü artırır ve izleyiciye farklı bir deneyim sunar. Günümüzde natürmort resimlerinde mekânın kullanımı, nesnelere ve mekânın ilişkisini araştıran sanatçılar tarafından da incelenmektedir. Natürmortlarda nesnelere düzenlenme biçimi, mekânın atmosferini, dengeyi, hareketi ve anlamı etkiler. Bu tür çalışmalar, nesnelere yerleştirildiği mekânın psikolojik etkilerini, sembolik anlamlarını ve toplumsal yansımalarını keşfetmeyi amaçlar. Günümüzde natürmort resimlerinde mekânın kullanımı, kişisel ifadeleri ve farklı sanatçıların yaratıcılıklarını yansıtır. Sanatçılar, mekânı şekillendirerek ve nesnelere düzenleyerek kendi anlatılarını oluşturur ve izleyiciyle etkileşim kurarlar. Bu çalışmalar, izleyiciye farklı duygusal, estetik ve düşünsel deneyimler sunar. Günümüzde natürmort resim, geleneksel ve dijital tekniklerin bir araya geldiği bir alan olarak evrimini sürdürmektedir. Sanatçılar, farklı malzemeler, teknikler ve yaklaşımlar kullanarak natürmortları çağdaş bir şekilde yeniden yorumlar. Bu çalışmalar, nesnelere ve mekânın ilişkisini sorgulayan, toplumsal, politik veya kişisel mesajlar ileten eserlerin ortaya çıkmasına olanak tanır. Günümüzde natürmort resim, sanatçılar için hâlâ ilham

³⁷ Şişman, *a.g.e.*, s.50.

³⁸ Göktepe, *a.g.e.*, s.48.

³⁹ Ünay, *a.g.e.*, s.77.

verici bir konu olmayı sürdürmektedir. Mekânın kullanımı ve nesnelerin betimlenmesiyle sanatçılar, izleyiciye yeni bir bakış açısı sunar ve görsel bir hikâye anlatır. Natürmortlar, günümüz sanatında kendine özgü bir yer tutarak izleyiciye estetik bir deneyim ve içsel bir keşif sunmaktadır.

11. NATÜRMORT RESİMLERDE İÇ MEKÂNIN METAFORİK

KULLANIMI 11.1. İç Mekânın Natürmortlardaki Sembolik Anlamları

Natürmort resimleri, tarihsel olarak doğadan alınan nesnelerin bir araya getirilerek tasvir edildiği bir sanat türü olarak bilinir. Ancak bu göz alıcı sanat eserleri sadece nesnelerin fiziksel özelliklerini yansıtmakla kalmaz, aynı zamanda derin sembolizm ve anlamlar taşırlar. İç mekân, natürmort resimlerinde sıklıkla kullanılan bir tema ve çerçeve olarak hizmet eder ve bu iç mekânlar, sembolik anlamların yoğun bir şekilde ifade edildiği yerler haline gelir. İç mekânın sembolik anlamları, iç mekânın kendisi tarafından belirlenir. İç mekânın yalınlığı veya zenginliği, sanatçının dikkatini çekmek istediği teması yansıtır. Örneğin, bir sade iç mekân, dünyevi düzeni ve yalın yaşamı temsil edebilirken, zengin bir iç mekân lüksü ve bolluğu sembolize edebilir. Natürmortlardaki iç mekânlar, izleyicinin içsel dünyasına ve duygusal deneyimlerine göndermeler yapabilir. Özellikle kapalı kapılar ardındaki iç mekânlar, gizlilik ve mahremiyetin sembolü olabilir. Bu, izleyiciye resimdeki nesnelerin ötesinde bir hikaye anlatma fırsatı sunar. İç mekânların, zamanın geçiciliğini ve insan yaşamının kırılganlığını sembolize etme potansiyeli vardır. Çürümekte olan eşyalar veya solmuş çiçekler, geçmiş zamanın izlerini taşır ve izleyiciye yaşamın kaçınılmaz döngüsünü hatırlatır. İç mekânlar, bir kişinin veya bir toplumun kimliğini yansıtabilir. Eşyaların ve dekorasyonun seçimi, izleyiciye belirli bir kişisel veya kültürel bağlam hakkında bilgi verebilir. Natürmortlar, bir zamanların yaşam tarzını veya tarihsel bir dönemi betimleyerek geçmişin izlerini korur. Natürmort resimlerinde iç mekânlar, içsel huzurun veya huzursuzluğun sembolü olarak kullanılabilir. Düzenli ve sakin bir iç mekân, dengeyi ve huzuru temsil edebilirken, karmaşık ve dağınık bir iç mekân huzursuzluğu veya çatışmayı yansıtabilir. İç mekânlar, insan belleği ve anlarına göndermeler yapabilir. Özellikle eski veya nostaljik eşyalar, geçmiş anıları canlandırır ve izleyiciye duygusal bir bağ kurma fırsatı sunar. İç mekânlar, doğal dünya ile insanın etkileşimini sembolize edebilir. Örneğin, iç mekânda bulunan çiçekler veya meyveler, insanın doğa ile kurduğu bağı ifade edebilir. Nitekim, iç mekânlar natürmort resimlerinde önemli sembolik anlamlar taşırlar ve bu anlamlar sanatçının niyetine ve izleyicinin algısına bağlı olarak değişebilir. İç mekânlar, doğrudan nesnelerin ötesinde, insan deneyiminin derinliklerini ve karmaşıklığını ifade etme potansiyeli taşırlar. Bu, natürmort resimlerinin zenginliğini ve çeşitliliğini artırır ve izleyicinin resmin içindeki anlamı daha derinlemesine keşfetmesine olanak tanır.

11.2. İç Mekânın İnsan Psikolojisi ve Belleği Üzerindeki Etkileri

Natürmort resimleri, iç mekânların sembolizmi ve görsel çekiciliği ile bilinir. Ancak bu iç mekânlar, sadece sanatsal açıdan ilgi çekici olmakla kalmaz, aynı zamanda izleyicinin psikolojik ve duygusal deneyimlerini etkileyebilir. İşte iç mekânların insan psikolojisi ve belleği üzerindeki etkilerine dair bir inceleme:

1. Hafızayı Tetikleme: İç mekânlar, izleyicinin belleğindeki anıları tetikleyebilir. Özellikle natürmort resimlerinde kullanılan nesnelere, izleyicinin geçmiş deneyimleri ve hatıralarıyla ilişkilendirilebilir. Bir iç mekânın atmosferi veya içerdiği nesnelere, izleyicinin kişisel hafızasına dokunabilir ve duygusal tepkilere yol açabilir.

2. Nostalji ve Melankoli: Natürmort resimlerindeki iç mekânlar, nostalji ve melankoli duygularını uyandırabilir. Eski eşyalar veya vintage dekorasyon, izleyiciyi geçmişe özlem duymaya teşvik edebilir. Bu duygusal tepkiler, iç mekânların izleyici üzerindeki etkisini derinleştirebilir.

3. İçsel Düşünce ve Refleksiyon: İç mekânlar, izleyiciye içsel bir düşünce ve refleksiyon alanı sunabilir. Sessiz bir iç mekân, izleyicinin zihinsel olarak sessizleşmesine ve düşünceye dalmalarına olanak tanır. İç mekânların atmosferi, izleyicinin içsel dünyasını keşfetme ve sakinleşme fırsatı sunar.

4. Huzur ve Rahatlama: Natürmort resimlerindeki iç mekânlar, izleyicinin huzur ve rahatlama hissi yaşamaya katkıda bulunabilir. Sıcak bir iç mekân atmosferi, izleyiciyi rahatlamaya teşvik edebilir. Bu, izleyicinin stresten uzaklaşmasına yardımcı olabilir.

5. Anıların Canlandırılması: İç mekânlardaki nesnelere, izleyiciye geçmiş anıları canlandırma fırsatı sunar. Özellikle kişisel nesnelere veya aile mirası parçalarına, izleyiciyi kişisel anılar ve hikayelerle bağlantılı hale getirebilir. Bu, izleyicinin resmin içinde derin bir duygusal bağ kurmasına neden olabilir.

6. İç Mekânın Karakteri ve İzlenimleri: İç mekânlar, bir karakterin veya kişiliğin yansıtılmasına olanak tanır. Bir sanatçı, iç mekânı kişisel bir tarz veya anlamla doldurarak izleyiciye belirli bir izlenim sunabilir. Örneğin, karmaşık bir iç mekân, karakterin iç dünyasını yansıtabilirken, sade bir iç mekân basitlik ve açıklık hissi yaratabilir.

Dolayısıyla, iç mekânlar natürmort resimlerinde sadece estetik açıdan önemli değil, aynı zamanda izleyicinin psikolojik ve duygusal deneyimlerini derinlemesine etkileyen önemli unsurlardır. Bellek, nostalji, düşünce, huzur, anılar ve karakterizasyon gibi bir dizi psikolojik ve duygusal faktör, iç mekânların sanatsal ve sembolik değerini artırır. Bu, natürmort resimlerinin izleyici üzerinde uzun süreli bir etki bırakmasına yardımcı olur ve sanatın gücünü vurgular.

12.NATÜRMORT SANATINDA İÇ MEKÂNIN TEKNOLOJİ İLE

İLİŞKİSİ 12.1. İç Mekânın Natürmortlarında Dijital Teknolojinin Rolü

Natürmort resimleri, yüzyıllardır insanların doğadan esinlenerek yarattığı sanat eserleri olmuştur. Ancak dijital teknolojinin yükselişi, bu geleneksel sanat formunu etkileyerek yenilikçi ve heyecan verici olanaklar sunmuştur. İç mekânların natürmortlarında dijital teknolojinin rolü, sanatçılara yeni bir ifade biçimi ve yaratıcı özgürlük sunarak bu sanat dalını zenginleştirmiştir.

Dijital teknoloji, sanatçılara iç mekânlarda natürmort oluştururken daha fazla yaratıcı özgürlük sağlar. Geleneksel boyama veya çizim tekniklerinin sınırlamalarından bağımsız olarak, dijital platformlar sanatçılara renkleri, formları ve dokuları serbestçe deneme fırsatı sunar. Bu, iç mekânın tasarımını ve atmosferini özgürce kontrol etmelerine olanak tanır. Dijital teknoloji, natürmort resimlerindeki iç mekânlarında inanılmaz detaylar ve hiperrealistik öğeler oluşturmayı mümkün kılar. İç mekânın her köşesi, nesnelere yüzeyleri ve ışık efektleri, dijital platformlarda ustalıklarla yakalanabilir. Bu, resimlerin gerçek dünyayla neredeyse karıştırılabilecek kadar ayrıntılı ve etkileyici olmasına olanak tanır. Dijital teknoloji, sanatçılara iç mekânlarda natürmort oluştururken fotoğraf tabanlı kolajlar ve manipülasyonlar yapma yeteneği sunar. Sanatçılar, gerçek dünyadan alınan fotoğrafları kullanarak iç mekânları dijital olarak oluşturabilirler. Bu, natürmort resimlerine gerçekçi ve çeşitli bileşenler eklemelerine olanak sağlar. Dijital teknoloji, natürmort resimlerini daha geniş bir izleyici kitlesiyle paylaşmayı kolaylaştırır. İnternet aracılığıyla, sanatçılar eserlerini dünya genelindeki insanlarla anında paylaşabilirler. Bu, sanatçılara daha fazla tanıtım ve geri bildirim alma fırsatı sunar. Dijital teknoloji, iç mekânların tasarımını ve düzenini önceden planlama ve deneme fırsatı sunar. Sanatçılar, bir iç mekânın farklı kompozisyonlarını ve aydınlatma seçeneklerini dijital olarak test edebilirler. Bu, resimlerin daha dikkat çekici ve estetik olarak etkileyici olmasına katkı sağlar. Dijital teknoloji, sanatçıların dünya genelinde diğer sanatçılarla işbirliği yapmasını kolaylaştırır. İç mekânların natürmortlarını oluştururken farklı yeteneklere sahip sanatçılar bir araya gelebilir ve farklı bakış açıları ve tekniklerle zenginleştirilmiş eserler yaratabilirler. Sonuç olarak, dijital teknoloji, iç mekânların natürmortlarında önemli bir rol oynamaktadır. Sanatçılara yaratıcı özgürlük, detay, hiperrealizm, dijital manipülasyon, paylaşım olanakları ve tasarım denemeleri sunar. Bu, natürmort resimlerini geleneksel sınırlardan çıkararak yeni ve çarpıcı ifade biçimleriyle doldurur ve sanat dünyasına heyecan verici bir boyut katar.

12.2. Sanatçuların İç Mekânı Sanal Dünyada Yorumlaması

Sanat dünyası, teknolojinin hızla ilerlemesiyle birlikte büyük değişimler yaşamış ve sanatçular da bu değişimlerden etkilenmiştir. Geleneksel sanat formları, dijital teknolojilerin gelişimi sayesinde sanal dünyaya taşınmıştır. Bu bağlamda, sanatçular iç mekânları sanal dünyada yorumlamak ve ifade etmek için yeni olanaklardan yararlanmışlardır. İşte sanatçuların iç mekânı sanal dünyada yorumlamasının önemli yönleri:

- 1. Sonsuz İmkanlar:** Sanal dünya, iç mekânın sınırlarını genişletir ve sanatçılara sonsuz yaratıcı özgürlük sunar. Sanatçular, sanal platformlarda iç mekânları tasarlayabilir, şekillendirebilir ve diledikleri gibi dönüştürebilirler. Bu, geleneksel fiziksel sınırlamalardan kurtulma fırsatı sunar.
- 2. Gerçeküstü Estetik:** Sanal dünya, gerçek dünyadaki fiziksel kısıtlamalardan uzaklaşarak gerçeküstü bir estetik sunar. Sanatçular, iç mekânları rüya gibi atmosferlerle doldurabilirler. Bu, izleyicilere sıradışı ve büyüleyici deneyimler sunar.
- 3. İzleyici Etkileşimi:** Sanal dünyada iç mekânları yaratmak, izleyicilerle etkileşim kurma fırsatı sunar. Sanatçular, sanal iç mekânları izleyicilerin keşfetmesine izin verebilir ve bu deneyimi daha kişisel hale getirebilirler. İzleyiciler, iç mekâna adım atarak etkileşimde bulunabilirler.
- 4. Sanatın Dijital Evrimi:** Sanat, dijital dünyada yeni bir evrim geçirir. Sanatçular, sanal iç mekânları oluştururken 3D modelleme, sanal gerçeklik (VR) veya artırılmış gerçeklik (AR) gibi yeni teknolojileri kullanabilirler. Bu, sanatın yeni formlarını ve ifade biçimlerini doğurur.
- 5. İçsel Düşünce ve Metaforlar:** Sanal iç mekânlar, sanatçuların içsel düşüncelerini ve metaforları ifade etmeleri için bir platform sunar. İç mekânlar, semboller, renkler ve düzenlemeler aracılığıyla derin anlamlar taşıyabilir ve izleyiciye görsel bir hikaye anlatabilir.
- 6. Sanatın Erişilebilirliği:** Sanal dünyadaki iç mekânlar, sanatın daha geniş bir izleyici kitlesiyle paylaşılmasını kolaylaştırır. Sanatçular, eserlerini sanal galerilerde veya dijital platformlarda sergileyebilirler. Bu, sanatın daha fazla insanla buluşmasına olanak tanır.

7. İnovasyon ve Deneysellik: Sanal dünyada iç mekânları yaratmak, sanatçılar için inovasyon ve deneysellik fırsatları sunar. Sanatçılar, yeni teknolojileri ve dijital araçları kullanarak sıradışı ve çığır açıcı eserler üretebilirler.

Nitekim, sanatçıların iç mekânları sanal dünyada yorumlaması, geleneksel sanatın yeni bir boyut kazanmasını sağlar. Sanal dünya, sanatçılara sınırsız yaratıcı özgürlük, gerçeküstü estetik, izleyici etkileşimi, dijital evrim, içsel düşünce ve sanatın daha geniş bir izleyici kitlesiyle paylaşılması gibi avantajlar sunar. Bu, sanat dünyasında sürdürülebilir bir dönüşüm ve yenilik dalgasının habercisidir.

13. NATÜRMORT RESİMLERDE İÇ MEKÂNIN EKOLOJİK VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK PERSPEKTİFİ

13.1. İç Mekân Natürmortlarının Doğal Kaynaklar ve Çevre Üzerindeki Etkileri

İç mekân natürmort resimleri, sanatın zengin ve çeşitli bir alanını temsil ederken, bu sanatsal ifade biçimi aynı zamanda doğal kaynaklar ve çevre üzerinde çeşitli etkilere sahip olabilir. İşte iç mekân natürmortlarının doğal kaynaklar ve çevre üzerindeki etkilerine dair bir inceleme:

1. Malzeme Kullanımı: İç mekân natürmort resimlerinin oluşturulması için kullanılan malzemeler, doğal kaynakların tüketimine katkıda bulunabilir. Tuval, boya, fırçalar ve diğer sanat malzemeleri, doğal kaynakların işlenmesini ve üretimini gerektirir. Bu, ormanlardan alınan ağaçlarla başlar ve madencilik, kimyasal üretim ve taşımacılık gibi bir dizi işlemi içerebilir.

2. Atık Yönetimi: Sanat malzemelerinin üretimi ve kullanımı sonucu ortaya çıkan atıklar, çevre üzerinde olumsuz etkilere yol açabilir. Kullanılan boya tüpleri, tuval artıkları ve kimyasal atıklar, uygun şekilde yönetilmezse çevre kirliliğine neden olabilir. Sanatçılar ve sanat malzemesi üreticileri, atık yönetimi konusunda dikkatli olmalıdır.

3. İnsan Algısı ve Bilinçlenme: İç mekân natürmortları, insanların doğal çevre ve kaynaklar hakkındaki algılarını ve bilinçlerini etkileyebilir. Bu tür eserler, doğal nesnelere vurgular ve insanları doğaya olan duyarlılıklarını artırabilir. Sanat, çevre koruma ve sürdürülebilirlik konularına dikkat çekebilir.

4. Eğitim ve Farkındalık: İç mekân natürmortlar, sanat eğitimi ve farkındalığı için önemli bir araç olabilir. Sanatçılar ve sanat eğitmenleri, doğal kaynakların önemini vurgulamak ve sürdürülebilirlik bilincini artırmak için bu tür eserleri kullanabilirler. Sanat, çevre konularına yönelik daha fazla bilinçlenmeyi teşvik edebilir.

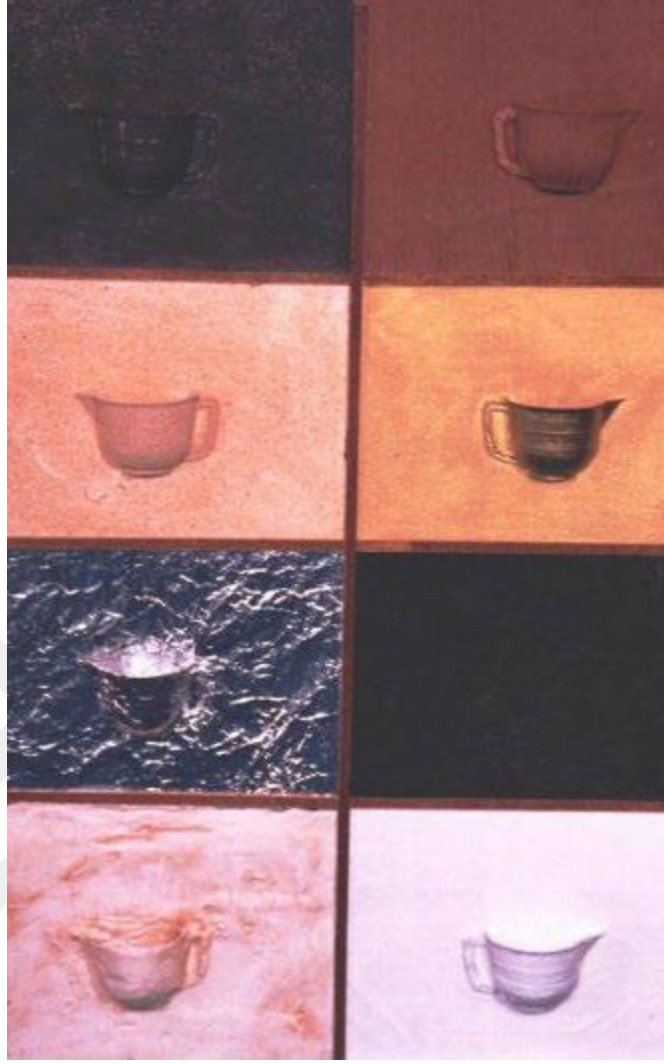
5. Sanatın Yorumu ve Mesajları: İç mekân natürmortlarının yorumları, doğal kaynakların kullanımı ve insanın çevreyle ilişkisi hakkında derin düşünce ve mesajlar içerebilir. Sanatçılar, eserlerinde doğal kaynakların kıtlığı, tükenmekte olan türler veya çevre sorunları gibi temaları işleyerek izleyicilere çevresel sorunlara dikkat çekebilirler.

6. Sanatın Sürdürülebilirliği: Sanatçılar, sürdürülebilir sanat malzemeleri kullanarak ve atık yönetimi konularına özen göstererek iç mekân natürmortlarının çevre üzerindeki etkilerini azaltabilirler. Ayrıca, geri dönüştürülebilir veya yeniden kullanılabilir malzemelerle çalışarak sürdürülebilir sanat üretimine katkıda bulunabilirler.

İç mekân natürmortlarının doğal kaynaklar ve çevre üzerindeki etkileri karmaşık bir konuyu yansıtır. Sanatçılar ve sanatseverler, bu etkileri daha iyi anlamak ve çevresel sürdürülebilirliği teşvik etmek için bu tür eserlere daha yakından bakabilirler. İç mekân natürmortları, sanatın gücünü kullanarak doğal kaynaklar ve çevre hakkında önemli bir rol oynayabilir.

14. RESİM ANALİZLERİ

Görsel 20. Fincanlı natürmort, tuval üzerine karışık teknik, 100x140, 1999

Tuval üzerine karışık teknik. 100x140 cm. Kullanılan malzemeler, tuval, çita, alüminyum folyo, plastik fincan, alçı, talaş, siyah ve beyaz yağlıboya, gramafon kağıdı, beyaz ağaç tutkalı kullanılmıştır. Resimde natürmort objesi olan plastik fincanın, farklı malzemelerle yorumlanarak, kolaj tekniğiyle birlikte yeni bir bakış açısı kazandırılmıştır. Tuval sekiz eşit parçaya bölünerek her bir parçası bir natürmort resmini temsil edecek şekilde düzenlenmiş ve bir objenin farklı malzemelerle yorumlanarak bir denge içinde bütüne dönüşmesini anlatmaktadır. Kullanılan malzemelerde katı ve yumuşak dokuların oluşturulması ve bu dokuların obje üzerinde görünümüne etkisi hedeflenmiştir. Derinlik fincanın 3 boyutlu olmasıyla kazandırılmış, doku olarak; alçı, talaş, alimünyum folyo vb. malzemelerden faydalanılmış, kolaj tekniği ile çalışmaya bir dinamizm kazandırılmış, renk tercihi ile ışık-gölge etkisi yaratılmıştır. Çalışmada dikdörtgenler içine yerleştirilen

fincanlar tahta çitalarla çerçeveletilmiş. Bu resimde özneye ait olan fincanın, farklı duygu durumlarında bıraktığı yansımalara ulaşılması hedeflenmiştir.

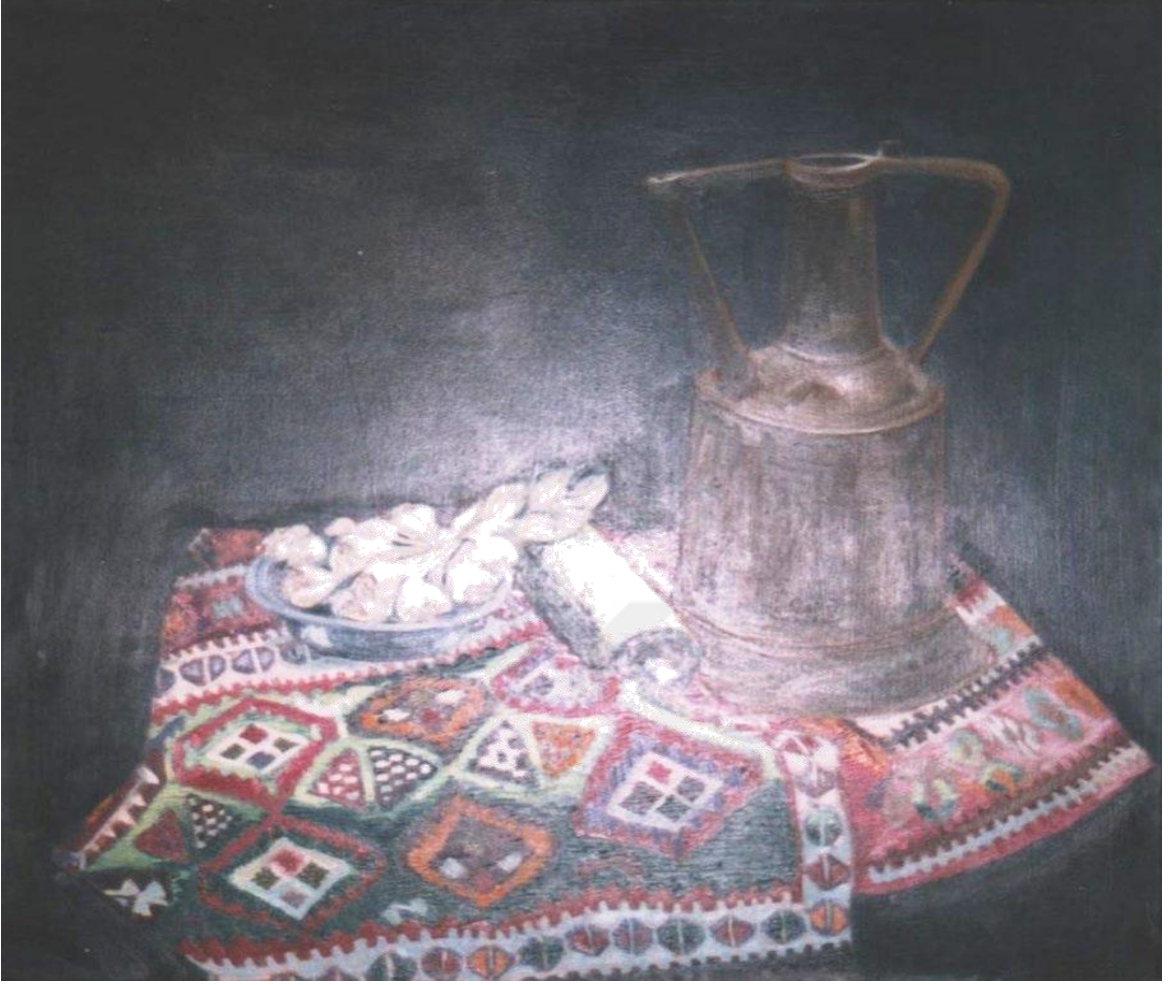
Görsel 21. Natürmort, kağıt üzerine karışık teknik, 35x50, 2015

Kağıt üzerine karışık teknik. 35×50 cm ebadında olan natürmort resim, farklı günlük yaşam objelerinin bir araya gelmesi ile oluşturulmuştur. Ön kısımda metal çaydanlık, plastik yağ bidonu, lamba ve metal küçük kafesten oluşmaktadır. Zeminde koyu kırmızı renkte kalınca kumaş kullanılmış. Arka fonda zeminle uyumlu olan pembe rengi ışık gölgeye dikkat edilerek boyanmıştır. Bir arada kullanılan bu farklı dokulardaki nesnelere doğada var olan uyumsuzluğu bir aradaki uyumunu ve dengesini göstermektedir. Günlük hayatta çokta önemsemeyen alışılmış objelerin aslında Öz'e ait bir yaşanmışlığın yansıması olarak resimde önem kazanması vurgulanmıştır. Resimde objelerin farklı şekillerde düzenlenmesi ile varılan nokta, kompozisyonu sıradanlıktan kurtarıp, objeleri bütün halinde sunmak ve yapılarından kaynaklı malzemelerin sertlik durumuna göre arkadan öne doğru sıralanışını görmekteyiz. Bu sıralanışın resime bakarken öznenin metalden başlayıp sırasıyla alüminyum demlik ve plastik bidon akabinde cam dokusuyla lambayı algılaması ve bütünün kavranması hedef alınmıştır. Resimde pastel boya, kuru boya ve göz kalemi kullanılmıştır.

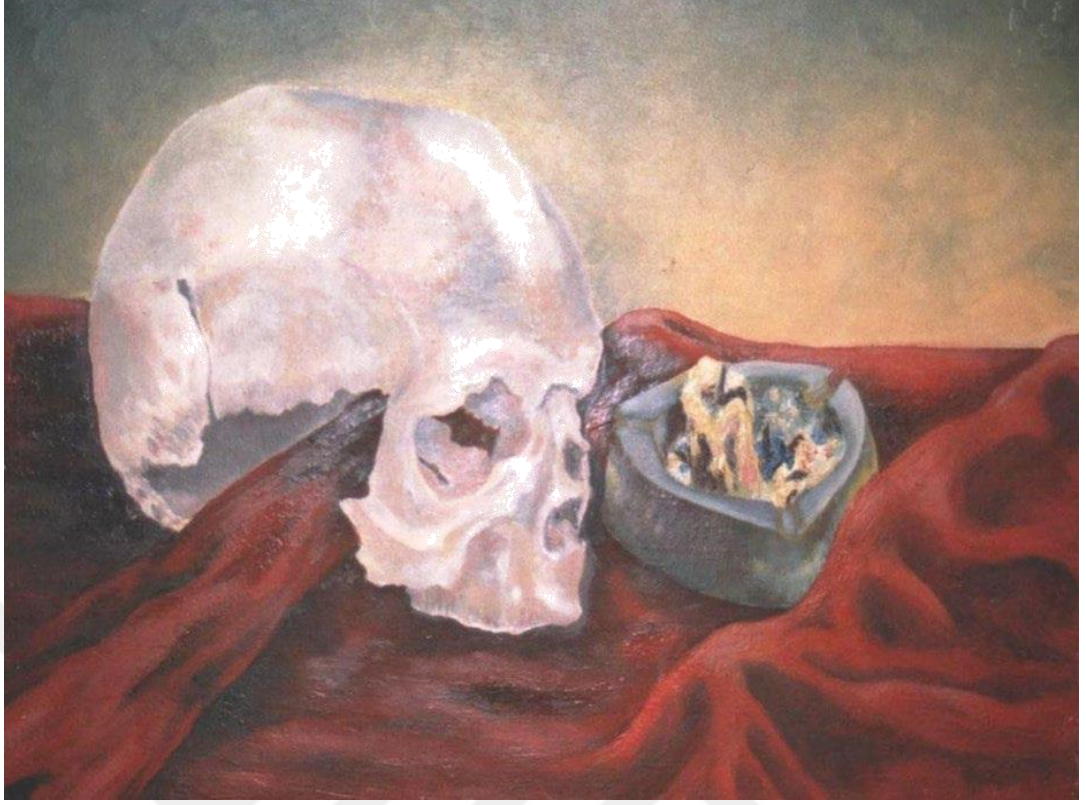
Görsel 22. Bakır ibrikler, kağıt üzerine karışık teknik, 70x100, 1998

Kağıt üzerine karışık teknik, pastel boya, kuru boya, göz kalemi, siyah keçeli kalem. 70×100 ebadında yapılan resimde ibrik objesinin farklı duruşlarda kullanılarak, yakın uzak ilişkisi içinde sonsuzluk hissi uyandıran Görsel bir şölene dönüşmesi sağlanmıştır. Natürmort elemanı olan ibrik, herhangi bir zemin kaygısı güdülmeden boşlukta salınırcasına farklı açılardan ele alınması resimde derinlik oluşturmuş ve bu konuda en büyük destekçisi perspektif olmuştur. İbrik öz'ün yaşamında derinlikli bir geçmişe sahip olmakla beraber varlığına bir ev içinde köşe süsü olarak devam etmektedir. Dededen kalma bu ojenin en az 100 yıllık bir geçmişe sahip olması üzerinde taşıdığı renk deformasyonlarından da anlaşılmaktadır. İbrik çalışmasında ön plana çıkan unsur, bir tek objenin birden çok farklı duruşu sağlanarak, mekandan bağımsız, yeni düzenlemeler oluşturmasıdır.

Görsel 23. Kilimli ve ibrikli natürmort, tuval üzerine yağlıboya, 100x150 cm, 2015

Tuval üzerine yağlıboya, 100x150 ebatlarında yapılan natürmort resim çalışması tuş tekniği ile yapılmış, kapalı mekan kullanılmıştır. Resmin ön kısmında bakır ibrik bulunmakta ve hemen yanında metal çubuk resime derinlik kazandırmaktadır, metal tabak içindeki sarımsakları resmin en çok ışık alan ve organik kısmını yansıtmaktadır. Zeminde görülen etnik kilim motifleri resime yerel bir hava kazandırmaktadır. Kullanılan renklerin canlı ve parlak oluşu resimde renklerin dansı gibi izleyiciye şölen sunmaktadır. Arka plandaki koyu tonlar resimde yer alan objeleri biraz daha göz önüne sermektedir.

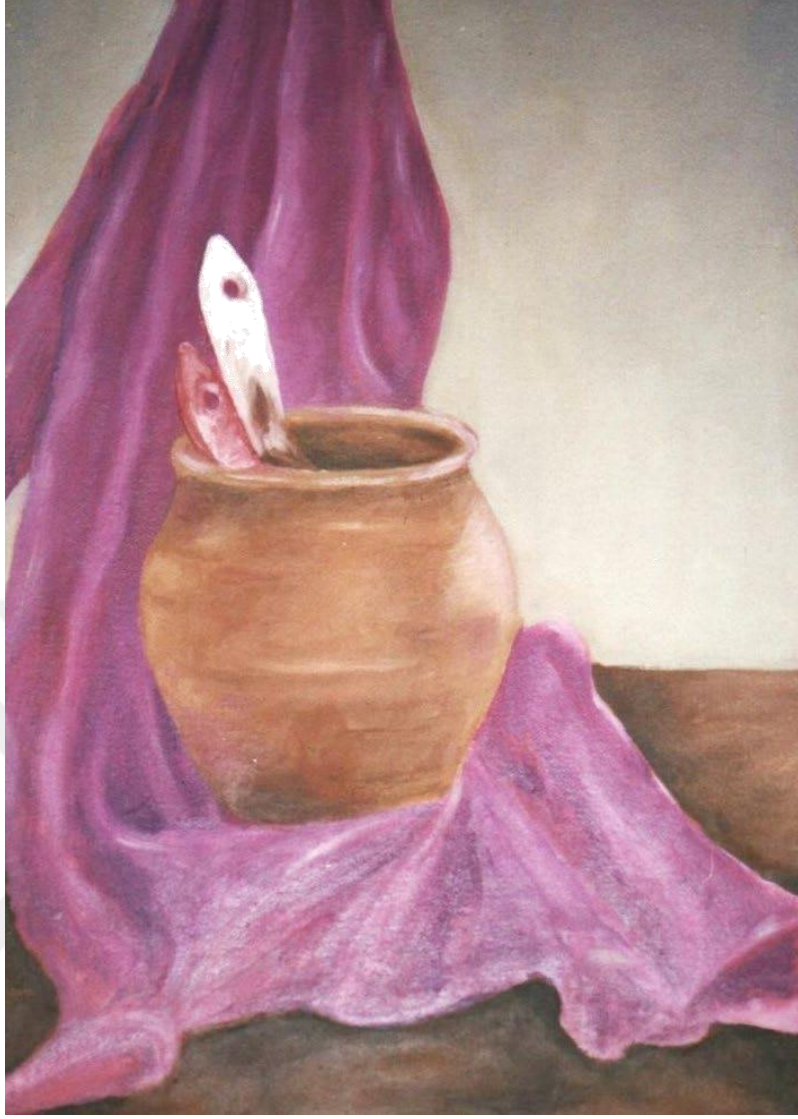
Görsel 24. Sonsuzluk, tuval üzerine yağlıboya, 35x50 cm, 2012

35x50 cm ebatındaki bu çalışma da anlatılmak istenen, ölü doğa yani naturmortun konusunu oluşturabilecek öz' ün bir parçası olan kuru kafa, yaşamın tıpkı diğer tüm canlılarda olduğu gibi bir sonunun olduğunu ve sönen mum ile bu sonsuz olmayan yaşama bir gönderme yapılmıştır. Ancak tüm bu karamsar tabloya rağmen resimde kullanılan renkler yaşamın canlılığını, kullanılan kırmızıyla yaşamaya olan tutkumuzun dile getirilmesi görülmektedir. Resimde ön yüzeyde kıvrımlı kırmızı renkte bir saten kumaş ve üzerinde bir kül tablası içinde yanmış ve sönmüş bir mum, yanında insana ait bir kurukafa görülmektedir. Işık ve gölgenin de kullanılması resime hacim, derinlik ve üç boyutunun kazandırmış, kuru kafa adeta zamanın sonsuzluğunda bizlere bir şeyler anlatmak istercesine öylece durmaktadır. Sanat tarihi incelendiğinde çok eski tarihlerden günümüze kadar olan süreçlerde kuru kafa motifinin her dönemde tuvale, duvarlara, objelere işlendiğini ve insan oğlunun ölüm hakkında ki çaresizliğinin bundan sonra da resimlere konu olmaya devam edeceği tahmin edilmektedir. 17. yüzyıl Hollanda resim sanatında çokça rastladığımız "Momento Mori" yani Vanitas resimler diye adlandırılan bu eserler en parlak dönemini yaşamıştır.

Görsel 25. İbrikli natürmort, tuval üzerine yağlıboya, 70x100, 2010

İbrikli natürmort eserin boyutları 70×100cm olup, tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Resmin zemin kısmında bizi oldukça hareketli adeta denizin dalgalarını anımsatan mavi renkte yumuşak kıvrımlı bir kumaş örtü karşılamakta. Hemen üzerinde kumaşın yumuşaklığıyla tezat oluşturan sertlik bakır ibrik durmaktadır. Bakırın kendine has olan kahve, kızıl tonlarını öne çıkarmak için yanına demirden yapılmış, gold bir sarımsak döveceği konulmuştur. Resimde tüm canlılığı ve doğayı temsil eden yaşayan bir bitki resmedilmiş, ölü doğanın canlı yönünü alabildiğince gözler önüne seren saksı içindeki bitki ölü doğanın bir parçası olduğundan habersiz yaşamına devam etmektedir. Resimde karışık teknik kullanılmıştır. Renk tercihleri yaşamın alabildiğince devamını vurgular nitelikte doğa renkleri ile doludur. Toprak, gökyüzü ve denizin tonlarıyla ölü doğa yaşamın en güçlü kanıtı haline gelmiştir.

Görsel 26. Toprak saksılı natürmort, tuval üzerine yağlıboya, 70x100, 1997

Şekil 26) Toprak Saksılı Natürmort, Tuval Üzerine Yağlıboya, 70x100, 1997

Tuval üzerine yağlıboya. 70×100 cm ebadında. Bu resimde natürmort objesi olan kumaş ve toprak saksının içinde fırçalarla bir araya getirilerek, kapalı iç mekanda oluşturulan kompozisyonu görülmektedir. Görselde renkler toprak tonlarıyla uyumlu, ışık gölge değerleriyle üç boyutlu görünüm kazandırılmış. Kumaşın yumuşak dokusu görselde kıvrımlarla hissedilir bir şekilde resmedilmiştir. Kumaşın saksının gerisinden ön kısma doğru uzanan parçası perspektif değerlerini ortaya çıkarmış. Bu eserle anlatılmak istenen, günlük hayatta kullanılan naturmort objelerin öznede bıraktığı yaşanmışlığın yansıması ve özne için bir objeden daha çok duyguların ifade edildiği, bilinçli tercihlerimiz olan nesnelerin hayatımızın bir parçası haline gelmesi ve bizi ifade etmesi anlatılmıştır.

Görsel 27. Limonlar ve toprak testi, tuval üzerine akrilik boya,70x100 cm, 2022

Tuval üzerine akrilik boya ile yapılmış, 70×100 cm edatında Limonlu natürmort çalışması, 2022 yılına ait. İç mekanda masa üzerinde kıvrımlı masa örtüsü üzerinde 6 adet limon ve metal saksı görülmektedir. Arka fonu uyumlu tonlar karışık teknikle çalışılmıştır. Sarı ve beyazın göz alıcı ışıltısıyla dikkat çekmektedir.

Görsel 28. Mavi obje ve saksılı natürmort, tuval üzerine akrilik boya, 100x150cm, 2022mavi obje ve saksılı natürmort, tuval üzerine akrilik boya, 100x150cm, 2022

Tuval üzerine akrilik boya ile yapılmıştır. 100x150 cm edatındaki bu çalışma kapalı iç mekanda kahverengi bir zemin üzerinde mavi saksı içinde bitki ve yanında bir süs objesi ile natürmort elemanları olarak resimin merkezinde yer almaktadır.

Karışık teknikle yapılan bu çalışma, fonda sarı rengin geçişlerinin kahverengi zemin ile uyumunun yanı sıra cesur bir sim olan mavi tonunun her iki objede de kullanılması dikkat çekici bir etki yaratmaktadır.

SONUÇ

Sonuç olarak Natürmort resimleri, sanat tarihinde önemli bir yer tutan ve farklı dönemlerde mekânın kullanımı ve anlamı açısından çeşitli evrimler geçiren bir sanat türüdür. Bu evrim, Romantizm döneminden 20. yüzyıla kadar uzanan bir süreçte gerçekleşmiştir. Yukarıda analılanlar bağlamında, natürmortların mekânla ilişkisini ve bu ilişkinin dönemlere göre nasıl değiştiğine baktığımızda; Romantizm dönemi, natürmortlar açısından duygusal ve sembolik anlamların vurgulandığı bir dönem olmuştur. Natürmort resimlerinde mekânın atmosferi ve karakteri büyük bir önem taşımıştır. Bu dönemde tercih edilen karanlık ve gizemli atmosferler, natürmortlara dramatik bir etki katmıştır. Işık ve gölge kullanımıyla derinlik ve perspektif oluşturularak duygusal bir anlatı sunulmuştur. Sonraki yıllarda, natürmort resimlerinde mekân anlayışı daha gerçekçi bir yaklaşıma doğru evrilmiştir. Fotorealizm akımının etkisiyle nesnelere gerçekçi bir şekilde betimlenmiş ve mekân, nesnelere doğal yaşadığı ortamın daha gerçekçi bir şekilde yansıtılmasında kullanılmıştır. Mekânın dokusu, aydınlatma ve renkler ise natürmortun atmosferini oluşturmak için etkili bir şekilde kullanılmıştır. 20. yüzyıla gelindiğinde ise natürmortlar daha soyut ve deneysel bir hal almıştır. Modern sanat akımları, natürmortlarda farklı perspektifler, parçalanmış nesnelere ve mekânın farklı boyutlarının kullanımıyla yeni bir dil yaratmıştır. Sanatçılar mekânı nesnelere bir araya geldiği bir ortam olarak ele alırken, bazıları ise mekânı soyutlayarak duygusal bir atmosfer oluşturma amacı gütmüştür. Mekânın perspektifi, ışık ve gölge efektleri, renkler ve kompozisyon ise natürmortun anlatmak istediği duygusal ve sembolik anlamları desteklemiştir. Nitekim bugün natürmort resimleri hâlâ sanat dünyasında önemli bir yer tutmaktadır. Sanatçılar nesnelere betimlerken mekânı bir arka plan olarak kullanırken, diğerleri mekânı soyutlayarak ve değiştirerek yeni anlamlar oluşturma çabasıdadır. Natürmortlar, nesnelere ve mekânın etkileşimiyle izleyicilere farklı duygusal, estetik ve düşünsel deneyimler sunmaya devam etmektedir. Bu evrim süreci, sanatın evrimi ve sanatçıların ifade biçimleri açısından büyük bir öneme sahiptir ve sanat tarihinde değerli bir miras oluşturmuştur. Natürmortların duygusal derinlikleri ve sembolik anlamları, mekânın atmosferi ve karakteriyle birleşerek sanatçıların ifade biçimlerindeki evrimin izini sürdü. Bu süreçte natürmortlar, izleyicilere farklı duygusal ve estetik deneyimler sunarak sanat dünyasındaki önemli bir yerini korumuştur.

Sanat tarihi bağlamında yapmış olduğum resimlerim, objelerin tinsel hallerimizi sanat yapıtında yansıtmasını, dolayısıyla bu objelerin bilgi objesi olmaktan çıkıp birer

sanat eserine dönüşmesini anlatmaktadır. Mesela ibrik objesinin benim üzerimde etki bırakmasının nedeni; kültürümüzde cenaze yıkama işlemlerinde kullanılması. Dededen yadigar bu ibriğin evimizin bir köşesinde dekor amaçlı kullanılırken diğer yandan vefat eden komşu ve akrabaların cenaze yıkama işlemlerinde sıkça kullanılması ve gidenlerin ardından bir iz niteliğinde evin bir köşesinde varlığını sürdürmesidir. Yapmış olduğum natürmort çalışmalarımın hepsinde yaşanmışlığı olan objeleri tercih etmiş olmamın, kültürümüzü yaşatma ve geleneklerimizin devamını gelecek nesillere aktarma yönünden önem arz etmektedir.

Neticede bu çalışmada yenilik olarak geçmiş yaşantıların izlerini geleceğe taşımak ve objenin özü yansıtması bakımından farklı bir bakış açısı kazandırmış olup bu bağlamda geleceğe ışık olacaktır.

KAYNAKÇA

- Karaaliolu, O. (2018). 17. ve 18. Yüzyılda Flaman resim sanatında avcılık. *İdil Dergisi*, 909.
- Alıcı, N. (2019). *İç mekanda renk ve renklerin insanpsikolojisine etkileri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü İç Mimarlık Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Aslan, F., E. A., & A. A. (2015). İç mekanda algı. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 139-151.
- Dalkılıç, B., & Alıcı, N. (2022). İç mekân donatı elemanlarında biyo-esaslı malzeme kullanımı. *Grid Mimarlık Planlama ve Tasarım Dergisi*, 325-346.
- Ergindir, G. (2021). *17. Yüzyıldan günümüze resim sanatında limon imgesi*. Tekirdağ: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Feyzullah, H. (2017). *Çağdaş Türk resim sanatında natürmort konulu resimlerde yeni nesne ve kompozisyon arayışları*. Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Göktepe, M. (2020). *Romantizm sanat akımı ve sanatçıları üzerine bir değerlendirme*. Journal of Arts.
- Kütükoğlu, B. (2008). *19. Yüzyıldan günümüze Türk resminde natürmort ve nesne*. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Plastik Sanatlar Resim Bölümü, Yüksek Lisans Tezi.
- Leloğlu, S. (1999). Anadolu-Türk sanatında natürmort benzeri düzenlemeler ve Türk halı seccâdelerindeki yankıları. *ERDEM Dergisi*, 525-534.
- Leppert, R. (2002). *Sanatta anlamın görüntüsü imgelerin toplumsal işlevi*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Sarcan, A. (2020). *Modern resim sanatında soyut mekân kurguları ve mekânsal kavrayışa dair sorgulamalar*. Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Şen, N. (2017) . *İklim ve sanat bağlamında iklimin rönesans resim sanatına etkisi*. İstanbul: İTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Sanat Tarihi Anabilim Dalı.
- Şişman, A. (2011). *Sanata ve sanat kavramlarına giriş*. İstanbul: Literatür Yayınevi.
- Topal, V. (2014). *20 yy. resim sanatında natürmort 'un kavramsal kullanımı*,”. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Ünay, S. (2015). Bugün natürmort. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*.
- Yakut, M. (2022). *Görsel sanatlarda nesne ve mekan ilişkisi*”. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Resim Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Yaprakçı, D., & Gülaçtı, İ. E. (2023) . Resim sanatındaki natürmort olgusunun fotoğraf sanatındaki yansımaları. *Social Sciences Studies Journal (Sssjournal)*, 570-574.

Zeybek, H. (2012). *Yirminci yüzyıl resim sanatında mekan, kimlik ve aidiyet kavramları*. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Ana sanat Dalı Resim Programı, Yüksek Lisans Tezi.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı-Soyadı : Serpil AKBAŞ
Uyruğu :
Doğum Yeri ve Tarihi :
Tel :
E-posta :
Yazışma Adresi :

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görev